

ЩО НАДРУКОВАНО У „ВСЕСВІТІ“ ЗА 1926 РІК.

ОПОВІДАННЯ:

Сайд—синук Ахунбая-Огли—Ол. Кошиленко. Дош—В. Доронікевич («Всесвіт» ч. 1). Поворот—П. Лісовий. Жінка—Курт-Клебер (ч. 2). Шахтар—П. Вінчако. Дзьбата—Горжіні Цур Мюлден (ч. 3). Альх-чиз—Ол. Слісаренко. Генера—Дм. Тась (ч. 4). Піймав—Ф. Весо. Барикади—Курт Клебер (ч. 5). Верблюж—П. Палич в листолапі—Юл. Яновський (ч. 6). Опівчання без моралі—Гр. Косинка. Даа—Ол. Корж (ч. 7). Кулина—К. Оніщенко. Проклятий телефон—П. Іванів (ч. 8). Півзріт—Ол. Корж. Чи це вам до вподоби—Іванес-Іенсон (ч. 9). Нраствінна робота—О. Вишня. На фронті п'ятої бойової—Вол. Івахін (ч. 11). Свій брат—Архів Тесленко. Незриміність—Юр. Шовкопляс (ч. 12). Броневик—С. Пилипенко. Арика буднів—Ол. Громів. (ч. 13) Три пахці—П. Вінченко (ч. 14). На озера—Микола Хвильовий. Клюкви—Петро Павч (ч. 15). Політика—Гр. Косинка. Попанся—Андріянко. (ч. 16) Романтична історія—Н. Забіла. Зустріч—О. Серпокривленко (ч. 17). бронзовиймагнат—М. Ірина. Баня-Заська Коші—П. Вінченко (ч. 18). Шість сотень О. Слісаренко. Собіс місто—Ганс Гайзелгейт (ч. 19). Секретаря—О. Кудзіла. У гонзі пан Кег—П. Загоруцько (ч. 20). Епілог одного літа—Ол. Корж. Тринадцять років—А. Перемішайлов (ч. 21). Мед—К. Олещенко. Снігова Бара—Люї Делюк (ч. 22). Тіни—Е. Хазін. Загибель щасливого міста—А. Кардиналовська (ч. 23). Зруйнована ідея—Я. Качура (ч. 24).

ВІРШІ:

Ленінград—М. Семенюк. Позасена—М. Рильський. Лист—Кардиналовська. Бадаїа Півночі—Н. Забіла («Всесвіт» ч. 1). ** Юлія Шпол. ** Вол. Сосюра (ч. 2). Синеланіково—В. Мисник. ** М. Сайко (ч. 3). Чорноземівсь—Донченко. Вчора—А. Дикий. Завірюха—М. Драй-Хмара (ч. 4). ** М. Йогансен. ** Дм. Гордієнко. ** М. Сайко (ч. 5). Дзіам Дічпро—Г. Колядя (ч. 6). Ленінград. Океан—Михайль Семенюк. Веснінне—М. Лебідь (ч. 9). Іду—В. Сосюра. ** Драй Хмара. Вулиця—М. Ковалчук. Край рожевий—А. Дикий (ч. 10). Із сніжної Канади—М. Ірчан (ч. 11). Хоронщина—Т. Матенко (ч. 14). Любисток—М. Бажан (ч. 15). ** М. Рильський. ** І. Сечченко (ч. 16). Краї піятя у даль загуроче—В. Сосюра. Серпень—М. Долгота—Ол. Корж. Епітафія—М. Рильський. Вчір у стелу—П. Когут. У путь—Дм. Гордієнко. На розі—Я. Ковальенко (ч. 18). Чайка—Микола Герепа-Ценяко. Розмальзіла—М. Бажан (ч. 19). Польова трізна—Ол. Корж. Шахи—Голата. ** Драй Хмара. Осіння—Ол. Відмінський. Курінь—О. Донченко. Домівка—П. Голубиний. Квартал—Запорожець (ч. 21). Дніпрельстан—А. Павів. Ді села—Ан. Дикий (ч. 21). Порт—Вархаря. На пасіці—Ол. Ведмідькій (ч. 22). ** Ковальенко Д. **—Ан. Дикий (ч. 23). ** О. Донченко (ч. 24).⁴

ІЛЮСТРОВАНІ НАРИСИ, СТАТТІ:

Історійська реєструвальна—Ф-ш Вінник. Камінка—О. Ясний. Алмазний фонд СРСР—Міськічанин. Експедиція ВУФКУ на Кавказ—Д. Бузько. Галантерка бл—К. Ляшч. АБ сінське мистецтво—Н. Хілінник Ол. Хвостов—Хмурій. Чи пішли люди від малпі—Н. («Всесвіт» ч. 1). Місто розвітає—А. Чаров. Тарас Шевченко (кінофільм)—А. Могильський. Э минулого України—Г. Масло. Будуємо школи—Науромов. Рибалка Даніт—С. Бурков. 1925-й рік і українська художня література—А. Лейтес. П. І. Капельгородський—Гр. Рогозівський. Чи можна віддати старість—З. Д. (ч. 2). Боробаг за Месу—М. Шраг. Відень—Н. Судзиловська. Музей Слобідської України—А. Чаров. Тріпільська трагедія (кінофільм)—Н. Робсельськорія—В. Алешико. Вулиця вечірня—К. Гординсько. Фігаро перед 3111 роком—Др. Вальтер Бальф (ч. 3). На сторожі—С. Червоний. Гуцульчина—К. Лавринович. Сучасна жінка—Бінггу—Б. Бурков. Рим—М. Н-кий. 1920—21 роки—(кінофільм)—М. Р. Базар—К. Гординсько. «Нова батьківщина—Останні Вишні» (ч. 4). Великий Гарас—В. Алешико. Т. Шевченко на Гоголівщині—Г. Рогозівський. Т. Шевченко (серіарій)—М. Панченко. Паризька комуна 1871 р.—В. Івлін. Шляхи української опери—Турко-Лятуа. Робітник-скульптор—М. А. Скарбі Фараона Тут-Амн-Амона—Н. Людмила продуєт того, що вона єсть—Н. Дорожній матисі—В. А. (п. 5). Держатром—І. Турко-Лятуа. Художник Михайло-Жук—В. Хмурій. Народні аргусії І. Культура-Кучеренко—М. А. Скіні пакет—Н. Цигарка—О. Галайда. Суд над убільцями д-ра Караваєва—М. Борн (ч. 6). Декоративно-театральне мистецтво—Мюллр. Европейська вулиця—**, весна—К. Подолянин. Аїм—**. Куджині Рудольф Шліхтер—**. Весніковіс—** (ч. 7). Сучасна Індія—Я. С-кий. Шляхи до роману—А. Лейтес. Весна на Дніпрі—Ф. Якубовський. Гамбург (кінофільм) М. Р-ка. Микола Садовський—Н. Підляшин—К. Лавринович. Австрійські Альпи—Р. Вітак. Одесський оперний театр—Ф. Т. (ч. 8). Пізнес—А. К. Конуна «Новий світ»—В. Алешико. Вітвір війни—Роза Вітак. Непевний багаж—П. К-ва. Житлове робітниче будівництво—М. Лебідь. Казка про царя Салтана—І. С. Шевченківі—К. Й. Спорт на вільном повітрі—Г-ло. Торсювина—Ф. Якубовський (ч. 9). Вічний учень—В. Коряк. Перші зустрічі з Іваном Франком—М. Вороний. Два роки з Іваном Франком—І. Лизогівський. Іван Франко на склоні літ—В. Мороз. Баржан—К. Гординсько. Сади цвітуть—К. Подолянин. Холми—К. А. Вибух—П. Кон-ва (ч. 10). Одесський порт—К. Подолянин. Чорногоре поле—М. Верх. Дінка сучасності Греці—**. Альтон Сінклер—М. Ірчан. По селах та містечках України—М. Макаренко. Кульгулка-хан—В. Ів. Кіра-Кірамі—** (ч. 11). Сонце та море—М. Толківський. Там де роблять фільм—Фабіан Гарін. Українська музика—Я. Костакіко. Дівчата-білборди—**.

ІЛЮСТРОВАНІ НАРИСИ, СТАТТІ:

Яготубенська республіка—Ф-ш Вінник. Камінка—О. Ясний. Алмазний фонд СРСР—Москвичанин. Експедиція ВУФКУ на Кавказ—Д. Бузька. Галицька бда—К. Лавт. Абісинське мистецтво—Н. Хаджиніа Ол. Хвостов—Хмурій. Чіпішан люде від маєпи—Н. (Весеїт) ч. 11. Місто розхідів—А. Чарас. Тарас (Шевченко (кіно-фільм)—Л. Могильський. З минулого України—Г. Можко. Будуємо школи—Наурунов. Рибалки Данії—Е. Бурксов. 1933-рік і українська художня література—А. Лейтес. П. І. Капельгородський—Гр. Рогозівський. Чи можна віддалити старість—З. Д. (ч. 2). Берлога за Месул—І. Шраг. Відсн—Н. Суровцева. Мусл Саебідської України—А. Чаров. Трипільська трагедія (кіно-фільм)—І. Робселькорія—В. Алешико. Вудиця вечірня—К. Гордівсько. Фігаро перед 3)) років—Др. Вальтер Вольф (ч. 3). На староземлі—С. Червоний. Гуцульщина—К. Лавринович. Сучасна жінка Енгіту—Е. Бурксов. Рим—Н. кий. 1921—21 роки—(кіно-фільм)—М. Р. Базар—К. Гордівсько. «Нова баварія»—Остап Вишня (ч. 4). Великий Тарас—В. Алешико. Т. Шевченко на Гоголівщині—Г. Рогозівський. Т. Шевченко (сценарій)—М. Плачевко. Прирізка хомути 1871 р.—В. Івлагін. Шляхи української опери—Туркельтауб. Робітник-складсьтор—М. А. Скарби фараона Тут-Анк-Амон—Н. Людмила продукт того, що вона йде—Н. Дорожній патиси—В. А. (ч. 5). Державним—І. Туркельтауб. Художник-Макабль-Жук—В. Хмурій. Народний артист І. Кунугура-Кунеченко—М. А. Синій пакет—Н. Цигарка—О. Галайда. Суд над убийцями д-ра Караваєва—М. Борн (ч. 6). Декоративно-театральне мистецтво—Мюллар. Європейська вулиця—**. Весна—К. Подолянин. Алім—**. Художник Рудольф Шліктер—**. В еківосів—** (ч. 7). Сучасна Індія—Я. Скай. Шляхи до роману—А. Лейтес. Весна на Дніпрі—Ф. Якубовський. Гамбург (кіно-фільм) М. Р-къ. Микола Садовський—Н. Підляжна—К. Лавринович. Австрійські Альпи—Р. Вітика. Одеський оперний театр—Ф. Т. (ч. 8). Плесся—Л. К. Комуна «Найїї світ»—В. Алешико. Витвір вінні—Роза Вітік. Непевний бараж—П. К-ва. Житлове побиття будівництво—І. Абіділь. Казка про царя Салтана—І. С. Шевченківі—К-й. Спорт на вільном повітрі—Г-ло. Трісозина—Ф. Якубовський (ч. 9). Вічний учень—В. Коряк. Перші зустрічі з Іваном Франком—М. Вороний. Два роки з Іваном Франком—І. Лизанівський. Іван Франко на склоні літ—В. Мороз. Баржан—К. Гордівсько. Сади цвітуть—К. Подолянин. Холода—К. А. Вибух—П. Кон-ва (ч. 10). Одесский прорт—К. Подолянин. Червоне поле—М. Барк. Жінка сучасної Гречі—**. Антон Сінклер—М. Ірчан. По селах та містечках України—М. Макаренко. Куклук-клан—В. Ів. Кіра-Кірама—** (ч. 11). Сонце та море—М. Толнівський. Там де роблять фільм—Фабіан Гарін. Українська музика—В. Костенко. До північного бігуну—Кара Рабо. По той бік, розуму—Я. Віланін. Цикада над Одесою—Н. (ч. 12). Там де діти живуть—К. Гордівсько. В музичарських співах—Г. Шлітер. Філософ Мандрівника—С. Бразуль. Лемківщина—К. Лавринович. Джерела сили в майбутньому—А. Любкє. Вася реформатор—В. (ч. 13). Пабло Пікассо—А. Альф. Тіні Бельведера—Б-я. В боротьбі за життя та зоря—Г. Шлітер. Вояки в таборі—Д. Г. Кузмо крацу долю—Ш. А. По слідах—В. Ів-я. Культура Туреччини—Л. Левітський Ріо-де-Жанейро—А. Соф. Кіль-Дніпро-Сонце—М. Монголи середньої Азії—Г-ч. Дикини торгують з Америкою—Л. Олін (ч. 14). Харків двох віків—І. Лазарев. Отто Лінгаль—батько авіації—Андрій Касяленко. Художній інститут в Китаї—Ів. Вроні. Канада—М. Ірчан. Рибалки стародавньої озера—А. Оліза. Магроніаха-Куїшівка—К. А. Пінад Карпатами—А. К. Одеса-Курорт—д' Мелорі. Спартак—Ф-й. До раціоналізації процесів праці—Г. Шлітер. (ч. 15). Євреї хлівробі—Р-т. Франс Мазель—С. Марголія. Золото й хіні—Леонід Ес. Чітаво-вічимося—Г. Шлітер. На сполок—Ландут. Селяни лікуються—В. Річчанський. На узгір'ях Яйли—Н. Г. (ч. 16). Там де дівча піч—М. Щеглов. Чернігівський музей—І. Шраг. Вам лист—К. Подолянин. В далеких краях—К. А. і С. Ф. Місто полотняне—Моор. Герой з передмістя—Чаров Паризька карусель—К. К-й. Афонянські глянціні палаці—Н. (ч. 17). На поготові—Оззер. В країні безперервних революцій—А. Стникевич. Місто під землю—Н. Кебдал іде—В. Івлагін. Опішанські гончарі—Гавриленко. В дитячій республіці—В. Роговой. Через гірський хребет—до Тіфлісу—Кія. Іворісто Рене Прагар—К. К-й. Маріїні арки—Ф-й. На спорт майдані—Павлов (ч. 18). На захист республіки—П. Лаварев. Радицько-Ляточівська угоди—**. На свято уромлю—**. Скульптура В. Корольова—А. Альфа. Агітбюльот України—**. За Шліссельбурзькою брамою—**. На Приморщині—Леоніда Ес. Чайка (комуна в степах)—Д. Бузько. Всесоюзний медичний Етад—**. Реклама за кордоном—**. Провізатор—В. Ф-ній. Шлюз із водоймищами—Е. Золанд. Техніка на службі у людини—** (ч. 19). Геогліт Нарбут—**. Ворота Балтійского Сходу—**. Недобитки контрапреноюції перед прогол. судом—**. Підкарпатська Україна К. А-ничя. Чорна країна—В. Пальмова. Беня Крик—В. Ф-й. З протинутою рукою—В. Венгеров. Дослідження наукового інституту праці над алкоголіками—**. Навчання глюконіміків за допомогою радіо—С. З. Новий спосіб переливання крові—З. В. (ч. 20). На порозі до нової України—П. Лисовий. Лю-Ін—А. Ес. Бердинський порт—Остап Вишня. Далено від західниці—Онієр. Тарас Тріпіло—Ф. Мертвє місто—**. Барбра-Ла-Мар—**. Скульптор Новосельський Д. Хмурій. Заяzon Українських художників в закордоном—**. Стара архітектура Харкова—Павленко (ч. 21). Велетень—Вікторов. Художник Микола Бурачек—М. Павленко. Еміль Верхарі—А. Лейтес. Франція й Негри—А. Вагаменко. Фантазії чи дійсність—П. Віллів. Усан—Алестан. Микола Джера—О. Б. Еміль Янінгс—Ф. Світло білоруської культури—Іа. Варашка. Молоді монсінські художники—А. Г-в. Французькі письменники—наші друзі—А. Г. (ч. 22). Сучасна Сванетія—Ю. Таскін. З архіву про А. Б. Красіна—Ю. Мор. Дрібний народ—Бела Берг. Салтівська культура—Б. Сливна. Славніх предків правнуки ногаві—Н. Герой матчу—О. Б. Закордонний фільм—**. Королева й долари—**. Ралянська порцеляна—** (ч. 23).

САТИРА, ГУМОР:

Скілька життя—В. Маньківський. Бліскучий вікід—С. Чмелів. Коли його закривають—С. Ч. (ч. 1). Так чівorta з того і не вийшдо—Остап Вишня (ч. 2). Анатомічний випадок—Кость Котько (ч. 4). Кіно на селі—В. Чечнянський. Гумэрека—С. Чмелів (ч. 5). Звільнення—Н. Болтеншеві. Літературні шаржі—Остап Вишня (ч. 6). Оздоблення апарату—В. Чечнянський (ч. 18). Життя вузівські—**. Веснітний гумор—** (ч. 19). Худаган—мал. худ. Щеглов. Сторінка гумору—худ. Брискин (ч. 20). Сторінка гумору: її сатири—мал. худ. Щеглов (ч. 22). Діалог недалекого майбутнього—В. Чечнянський. На боротьбу з «класиками»—парк худ. Булаховський. Бишня—П. Ванченко (ч. 23). Сторінка гумору—мал. П. Булаховський (ч. 24).

05 (47714x) , 1926^а

ВСЕСВІТ

За
редакцією

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 24 (47) 31 грудня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнєхта, № 11
Tel. № 34-76.

Фото-етюд П. Плахтія

ЗИМА ПОЧАЛАСЬ

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

ЗРУЙНОВАНА ІДЕЯ

Оповідання Якова Качури

ОТ ЩО ПЕТЮ: Прибула свіжа партія мануфактури. Збирай своїх „заробітчан“ і в цю ж хвилину розсилай по соробоківських крамницях. За амортизацію по 50 коп. кожному на рило, марш!

Я, Рибальченко Вікентій, нащадок свого батька, головного компаньйона фірми Рибальченко і К-о, власника кількох крамниць мануфактурних, тепер—прийдіте поклонімся Робкоопові...

— Петю, я тобі казав, чи ні—иди на роботу?

Петя, мій прикажчик, сухорявий, довгий, мов голобля, хитро посміхається.

- Не ізвольте беспокоїцца, Вікентіє Петровичу!
- Ти сьогодні зробиш те, що я кажу, чи ні?
- Я вже зробив.
- Ти вже зробив? Коли?
- Ще вчора з вечора...

Я добре знаю Петю. Знаю джерело, з якого Петя черпає свої для мене інформації—передбачає всі мої накази,—проте не вадить запитати зайвий раз.

— А хто сказав тобі це, Дунька Соловейчикова, га?

— Вона, канешно,—вже нераз я чую цю стереотипну відповідь.

Петя—це його улюбленна маcher: мрійно закопилити розісичену в дитинстві губу й розповісти мені все, обов'язково до кінця. (Соловейчик мій, під боком, конкурент, а Д/нька офіційно числився його хатньою робітницею). Поки ще нема в крамниці покупців, я охоче слухаю Петіну насичену фольклорними зворотами розмову.

— Іду я Ленінським проспектом—коли Дунька. Ви кули, кажу, Дуняша зверх положеної норми закаблуки в туфлях викривляєте? Жартую, значить, да. Вона, канешно, засміялася: „Приходьте, каже,—завтра погуляемо“.

Чому, кажу, взантра, а не сьогодні? Бо сьогодні, каже в робота. А, робота?! А яка така, Дуняша, в вас робота? Взяв я в оборот її. Вона й і ризналася: „по крам до соробкоопу, каже іду“...

— Киньте, говорю, Дуняша! Ваша пролетарська совість должна протестувати. Соловейчик через вас кармані набиватимеме, а ви робочу масу зводите з путі советської влади. Ходімте, краще зараз погуляемо.

Я біки рву зо сімху, уявляю, коли-б це донеслося до Соловейчика:

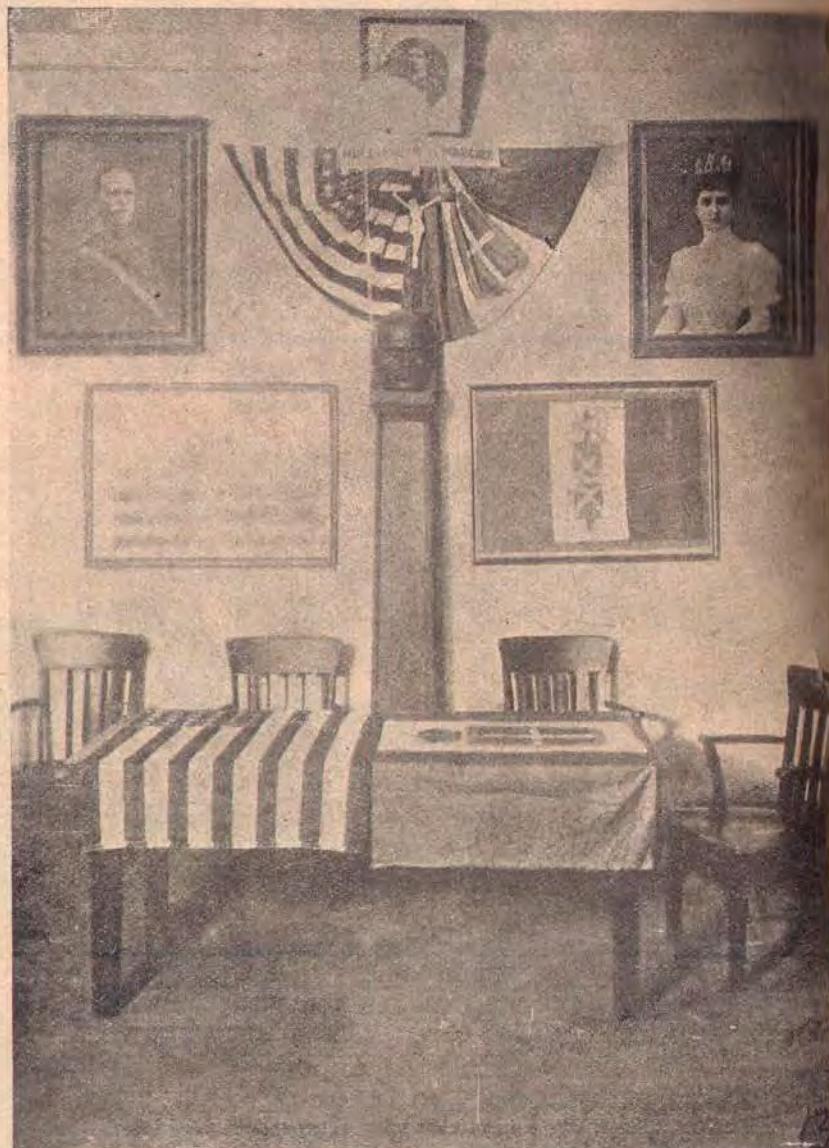
- Ну, даі, даі?
- Даі? Ну, гуляємо ми єто з Дунькою... Я їй значить агітую по своїй нежонатій лінії, а в голові людям, думаю, сьогодні треба дати знати.
- Молодця ти, Петю!—вмисно фамільярно хльоскаю його по спині—як же з Д/нькою?

— З Дунькою?—ввічливо смеється Петя.—Дуньку передав на вулиці йому, Дунчиному, значить, ухажорові, а сам до Миткі Кривов'яза: Так і так, кажу, мовляв, робота... Д/вай на ранок своїх членів...

— Правильно зробив!—Хвалити Петю не доводиться. Він моя права рука, чудово знає всі свої обов'язки й крім того... це вже наша спільні справа.

— Петю, нам сьогодні треба ще обмірювати наше діло,—кажу „наше“, — зближає мене з Петю і примушує його уважно ставитись до моїх інтересів,—крамниця наша мало заробляє...

— Мало,—згоджується Петя. Я не знаю, що в нього на думці; та мені не треба цього знати.—Агентуру треба нам пошионити, нагадую йому. і бачу,

Помешкання „фашистської“ організації в Північній Америці

Чому, кажу, взаєма, а не сьогодні? Більше я в роботі. А, робота?!
А яка така, Дуняша, в вас робота? Взял я в оборот її. Вона й і ризналася:
„по крам до соробкоопу, каже йду”...

— Киньте, говорю, Дуняша! Ваша пролетарська совість должна протестувати. Соловейчик через вас кармани набиватиме, а ви робочу масу зводити з путь советської владі. Ходімте, країде зараз погуляємо.

Я б єки рву зо смху, уявляю, коли-б це донеслося до Соловейчика:

— Ну, далі, далі?

— Далі? Ну, гуляємо ми єто з Дунькою... Я їй значить агітую по своїй нежонатій лінії, а в голові людям, думаю, сьогодні треба дати знати.

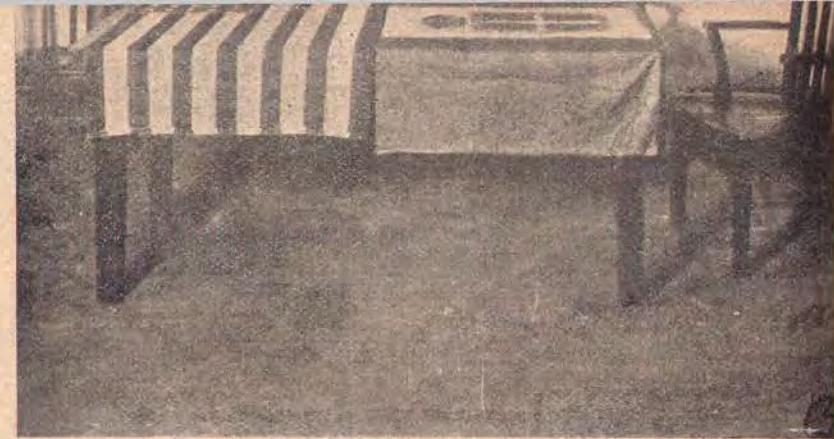
— Молодця ти, Петю!—вмисно фамільярно хльоскаю його по спині—як же з Дунькою?

— З Дунькою?—ввічливо смеється Петя.—Дуньку передав на вулиці йому, Дуньчиному, значить, ухажорові, а сам до Маньки Кривов'яза: Так і так, кажу, мовляв, робота є... Дай на ранок своїх членів.

— Правильно зробив!—Хвалити Петю не доводиться. Він моя права рука, чудово знає всі свої обов'язки й крім того... це вже наша спільна справа.

Петю, нам сьогодні треба ще обмірювати наше діло,—кажу „наші”, — зближає мене з Петю і примушує його уважно ставитись до моїх інтересів,—крамниця наша мало заробляє...

— Мало,—згаджується Петя. Я не знаю, що в нього на думці, та мені й не треба цього знати.—Агентуру треба нам поширити, нагадую йому. І бачу,

Помешкання фашистської організації в Північній Америці

як лукаво слухає мій „зам“ (О, він добре розуміє, що це значить агентура в наші дні, в умовах НЕП'ї).

— Не ізвольте беспокоїтца, Вікентій Петрович, єто дело в мене на мазі: Дунька Соловейчикова, — раз і Манька з Соробкоопу—два, Юхим сторож Соробкоопівського складу—три, Наєта нашого Мильтона й фініспекторша—четири... Начрайону, вчора коли вас не було, лрапу з верхньої полиці по дішовке йому дав.

Я слухаю. Синодик агентурний—Петя підібрав його гараж:

— А як ти поквитався з головою Бориського Ества?

— З отим хамлом? — недбало чвиркав крізь зуби Петя — дуже просто! Взяли ми для Бориського Ества 800 метрів мануфактури. Я дві третини заплатив за них і дві третини краму перевіз на склад до Маньки Кривов'яза.

Геніально! Мати гарного прикажчика це половина успіху. Раніше він не здав, як можна вигідно купити пару оселедців, а тепер...

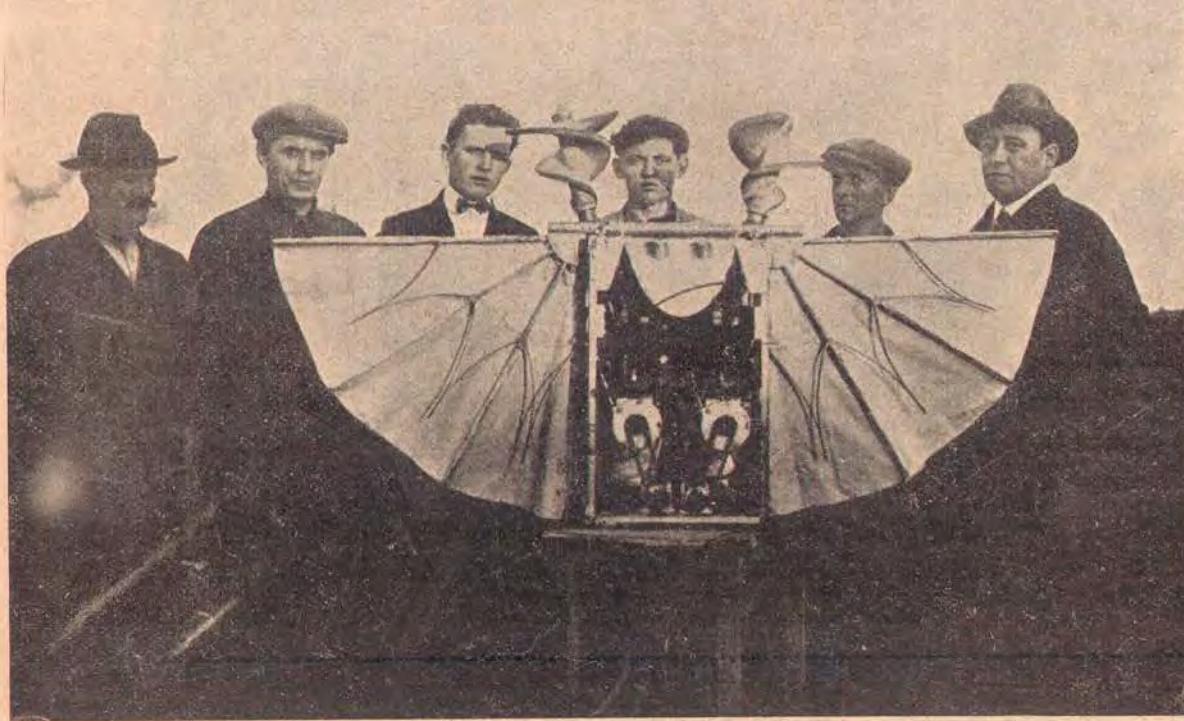
— Ти хочеш, Петю, більше заробляти?

— К чому такий вопрос,—галантно кланяється Петя.

— Я тебе настановлю хазяїном одного діла, хочеш?

— Єто как вам поправіцца—дубово, а зато яка ретельність, ясність думки. Дивитися на мене, мов сорока в кістку. Це вам не розбещений член спілки: горлоріз, бандит, готовий душу витягнути—з приватника. Петя має професійного квітка. Але одно тикати його з погрозами під ніс, і друге—тим, таки квітком допомагати, дбати про приватника—свого господаря.

— Пам'ятаєш, Петю, ми балакали з тобою про артиль, кравецьку трудсву артиль, де

Літак—винахід інженера Антона Лютца у Відні. Цей апарат не має поземних площин, а піднімається в повітря особливим гвинтом за допомогою маленького мотору, прикріпленим до людини, що лагодиться летіти. Вага апарату 40 кіло. Є думка надалі подекшити його до 30 кіло. Коштує апарат від 350 до 400 марок.

На цім малюнку—винахідник із своїм апаратом перед літанням.

члени спільно користуються знаряддям виробництва й самі збувають свої вироби, ги пам'яташ?

— Значить, ви про єто дело?.. — насторожується Петя.

— Ну це саме. Я даю приміщення, матеріял, машини швацькі, все, що треба для порядної майстерні.. Залишається навербувати членів, а вони хай оберуть тебе на голову правління. Зрозумів?

— Ясно! — ввічливо хіхікає мій майбутній голова правління. — Ви дайте капітал, а я вроді как-би мариканець, наглядаю...

— Правильно!

І ми обидва сміємося моїй геніальній думці.

До крамниці зазирає Соловейчик. Старий єврей, колишній гуртовик і продавець гнилої риби, а тепер мій конкірент... У нього завжди є для мене свіжі новини. Ще здала здіймає Д, вид свого, що вже бачив не один погром, старого капелюха і роблено привно посміхався.

— Ой, ви вже працюєте, Вікентіє Петрович! Що чувати? Здрастуйте! У мене є для вас свіженька новина, приемна новина, така, що я вам кажу „анти-пікес”!

Революція перетасовув людей, мов спритний банкомет тасує карти. Ще вчора Дувид Борухович Соловейчик — „король” і визначна людина в комерційному суспільстві, а сьогодні він задрипано „дев'ятка”, що розносить по крамницях свіжі новини.

— Будь ласка, пане Соловейчику! Ви кажете приемна новина? — Заходимо обидва до приміщення, маленького ванкірника моєї комерційної контори. Отут я бог богів: Звідсіль виходять мої плани і проекти, тут гартується моя

непманська міць, сюди сходяться всі новини, що діють наші друзі, тут я спочиваю тілом і душою забуваючи радянську дійсність.

— Прошу вас, сідайте, пане Соловейчику!

І Дувид Борухович, колишній гуртовик, що носив коштовні одяги, несміливо збирає поли свого засмальцованих халата.

— Звінняюсь, у вас мебель...

— Прошу, прошу! — Іншого єврея яб нізащо не пустив на поріг. Але Дувіда я поважаю.

— Ну яка там новина, розповідайте?

Соловейчик, видимо, сквильований. Моя приязнь завжди викликає в нього патетичний тон.

— Ой, ви не повірите!

— Шо? Може інтервенція?

— Навіщо так далеко забрати — інтервенція... (Конторою опанував конспіративний настрій) — це, що я скажу вам, краще інтервенції, ще, ой-ой-ой, ви уявіть собі...

Новина інтригувала. Хоч я й не уявляв собі, що може бути краще — інтервенції... Демократичний лад? Нова радянська конституція?

— Ой, ні! — Соловейчикова слина бризнула мені на вухо:

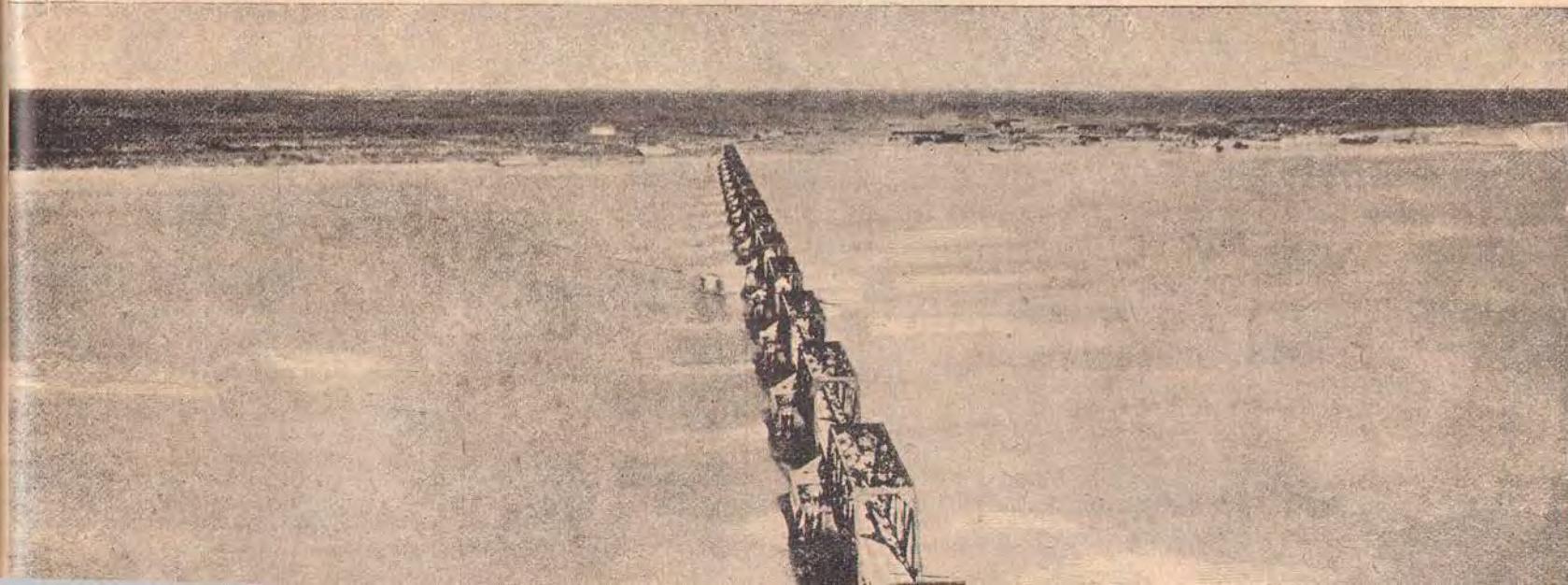
— Нова опозиція...

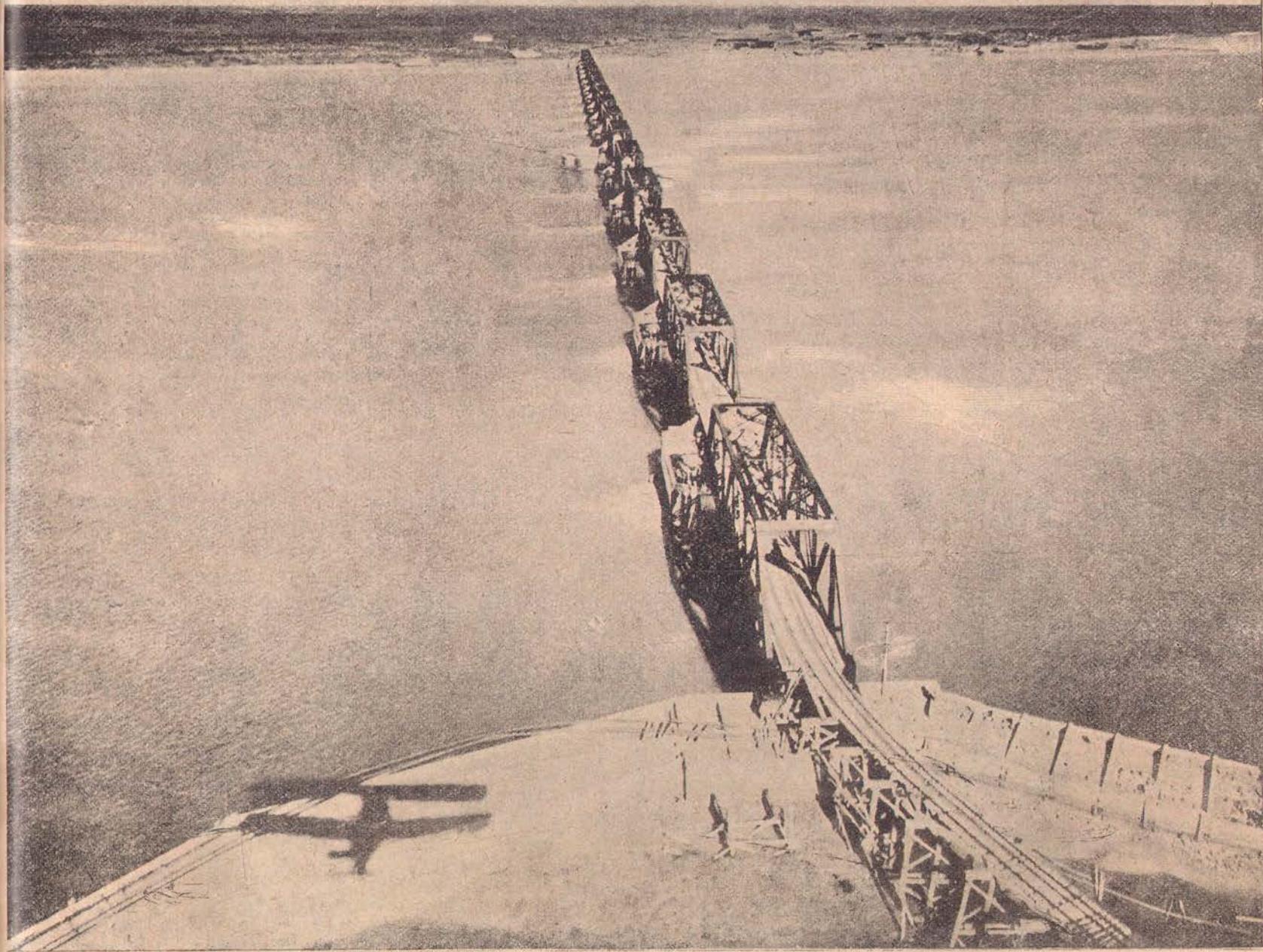
— Значить проголосення війни більшовикам, чи що?

— Вейзмір! — Мій Борух сердився. — У вас, пане Рибал'ченко, не голова на в'язах, а суворий мануфактурі. Опозиція це просто опозиція.

— Не второпаю, Ви тодіком поясніть мені, — довелося просити.

ЗАЛІЗНИЦЯ ГУДЗОНОВОЇ ЗАТОКИ

Нова залізниця, так звана залізниця Гудзонової затоки, якій канадська громадська думка віддає жваву увагу, має закінчитись у Порт-Нельсоні, при гирлі ріки гакої чазви. Але береги лиману непридатні для збудування набережжя. Річка, дуже широка поблизу затоки, справді має лише дуже вузький фарватер, з обох боків якого мул тягнеться аж до низьких берегів, які він затоплює до такої міри, що гідроплан, якому було доручено роботу, тільки з великими труднощами міг об'якоритись. На щастя щось на 1.000 метрів від берега є мілина з піску, яку й використали інженери, закріпивши її спочатку в більшій частині пальми. Далі збудували підмурки значної товщини. В середині цю будівлю мають засичати матеріалами, взятими ковшами (черпалками) з річища навколо. Таким чином будують штучний острів, де зроблять кінцеву станцію, до якої залізничний міст проведе залізницю з суходолу.

Те, що я клену більшовиків—це так. Але ж моя життя усталось. У мене є вже певні життєві стосунки. Є звязки. Моя дочка збирається виходити за комуніста...

— Ай-яй-яй, — присмокував цей дурень Соловейчик. — Що-то буде, що-то буде?

— Ви скажете мені, що значить нова опозиція, чи ні? — Терпець мій увірвався. Дувид злякано зірвався з місця.

— Ой, пане Рибальченку, який ви нетерплячий! Опозиція—це значить: комуністи проти комуністів...

— Комуністи проти комуністів?... Ви згубили клепку, пане Соловейчуку!..

— Да, да, да — авторитетно запевняв мене старий. — Наши вчора тільки-що приїхали з Москви...

— І що-ж там? Військо, кулемети — хто проти кого? — новина спирала дух, приємно тенькало у п'ятаках.

— Ой-ой-ой! Навіщо військо й кулемети, — лагідно сміявся Соловейчик. Чи вони ще не набридили вам?

— А як же-ж опозиція без війська й кулеметів?

— Отак, без війська й кулеметів. Буває ріжна опозиція, — пояснював на прикладі. — Коли ми з вами не зійшлися на гешефті, ви-ж не станете мені по морді бити — ні?

— Ні, розуміється...

— Так само й тут: одні за будівництво а другі — за поширення торгівлі, за концесії.

— Ха-ха, наївний пане Соловейчуку! Ця сама опозиція накинула на нас торік, ви знаєте, скільки відсотків порівняльного?

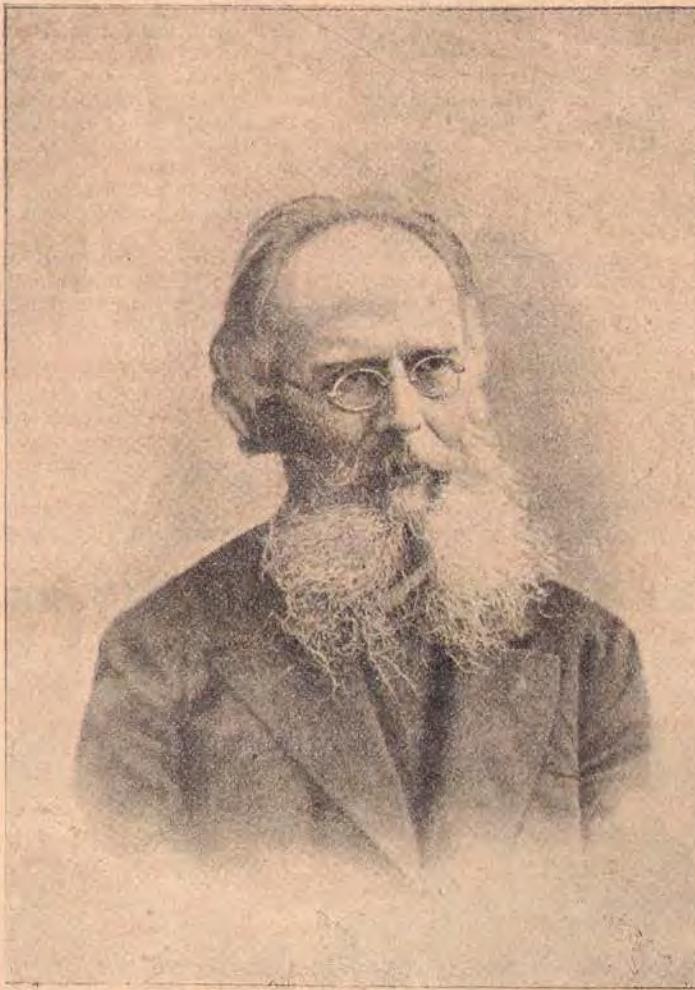
— Це не та, не та, рішуче сперечався Дувид. — Клянусь вам своїми дітьми, це...

— Годі! Ви за опозицію?

— Що значить? Я завжди за опозицію!

Дивлюсь на Соловейчика, колишнього гуртовника, і чую, як наші серця ритмічно б'ються в унісон: „за опозицію, за опозицію, за опозицію“.

За четверть години я на вулиці — коло колишньої міської думи. Площа Революції — „Червона площа“. Сьогодні Ленін ще хмуріший, ніж учора: „А, ви проти опозиції, товаришу“ — моя іронія летить до ніг йому на постамент. Чиліс рука легенеко потягla мене за комію: — А ви за опозицію?

12-го грудня минуло 35 років з дня смерті славетного мислителя, теоретика мистецтва, філолога **А. А. Потебні**. Він все своє життя працював у Харкові і іменем **А. А. Потебні** названо Харківський Інститут Нар. Освіти

Мені хочеться поринути в майбутнє... Опозиція — бллячка, перший прищук на здоровому мідному тілі... Прищук загнивається, свербить, бллячка засивається довкола білим, дрібним маком, шириться, росте й виділяє гній...

краще розбираються в політиці, ніж їх папаші. (Новий спосіб розрахованний на женихів з партетажем).

— Гаразд, моя розумниця. Прийде сьогодні твій короткозорий комуніст?

— Ти хочеш перевірити чутки, пана? — лащається до мене Оля. — Володя каже, що коли візьме верх опозиція, його переведуть до Харкова відповідальною особою. — Солідо! — Миршаве пенсне, сумнівна репутація (його на прикаজчика, в порядний магазин неможна) — до Харкова відповідальною особою. Курьяз. А в тій нема нічого дивного. Припустимо, що в Харкові живе моя донька, а чоловік мій зять — відповідальна впливова особа.

— Як він зокрема? — Цей натяк, Оля добре розуміє його сенс.

— Ти, пана, черствий матеріалені, штучно ображаетесь, моя козулька. — Вона він мене кохав ідеально.

— Ідеально? Гм, не буду сперечитися. (Знаємо ми ці ідеї). Краще, коли-б ви зафіксував це в ЗАГСі офіційно, — раджу їй. Можливо, справді, ситуація, така що доведеться зятеві моєму бути в Харкові. А де гешефт серйозного порядку. Сьогодні він вас, товаришу Вово, чекає невеличкий іспит з моєї власної набутої практичної політграмоти.

Дома, ще я взяв собі за правило, в редагувати пресу. „Вісти“ — цей офіційний ВУЦВКУ (читаю виключно останніє рінки), московську „Правду“ (для оратії), журнали. Бути непманом не про річ. Чорна біржа й далі включно до чірків на користь Поманду, бігувни — міними вертиться й де треба поспішає непман. Я охоче йду на літвичірку подивитися: коли одна ідеологія чепляється і дупить по загривку другу. Це все цікаво. А про опозицію ай телен. Можливо, що чутки, як це завжди буває, випередили пресу. До кімнати просувається знайома голова. Це покойка.

— Пані просить пити чай.

— Скажи пані, що я питиму пізніше.

— Там до барішні прийшли товариші тхній, ухажор.

— Я, зараз, зараз!

морді бити—ні?

— Ні, розуміється...

— Так само й тут: одні за будівництво а другі—за поширення торгівлі, за конесії.

— Ха-ха, наївний пане Соловейчику! Ця сама опозиція накинула на нас торік, ви знаєте, скільки відсотків порівняльного?

— Це не та, не та, рішуче сперечався Дувид.—Клянусь вам своїми дітьми, це...

— Годі! Ви за опозицію?

— Що значить? Я завжди за опозицію!

Дивлюсь на Соловейчика, колишнього гуртовика, і чую, як наші серця ритмично б'ються в унісон: „за опозицію, за опозицію, за опозицію”.

За четверть години я на вулиці—коло колишньої міської думи. Площа Революції—„Червона площа”. Сьогодні Ленін ще хмурніший, ніж учора: „А, ви проти опозиції, товариші”—мої іронія летить до ніг йому на постамент. Чільська рука легеніко потягнала мене за комір:—А ви за опозицію?

— Я ні, я... (Ох, і налякав же він мене, цей Войнаровський, біржовий ходачий політмінімум).—Розуміється, за опозицію, а ви?

Чутки про нову опозицію літали швидче блискавки. Раділи всі: дебелі крамарі, власники крамниць, юдалень, ресторанів, геть аж до останньої перекупки. Власник ресторану „Ренесанс”, нащадок славних родичів вельможних, Дорошенко мав, на оці свій „конспіративний кабінет“: „Ви побачите, що я зароблю“, запевняв де яких скептиків.

Наївні люди. „Легше на зворотах“—це не дурень вигадав. Треба роспітати Оліного комуніста. Коли ця пого-лоска справді мав під собою ґрунт, тоді... Лови момент, Вікентію Петровичу. Ах, коли-б це була правда. Мені одинаково, яка там опозиція: стара, нова, я радий кожній зокрема. Не я один. Варто глянути на цих людей, що наче хто з мішка їх висипав на вулицю. Це схоже на великий день. Тільки замість застарілого „Христос Воскрес“, що не крок то—„ви за опозицію“? Соловейчик правду говорив. На вулиці неманське, посполите рішення: за опозицію, хе-хе...

Увечорі стомлений, схильований чутками йду додому. На порозі Оля:

— Я за опозицію, пана.

Молоді совбашні, частенько

12-го грудня минуло 35 років з дня смерті славетного мислителя, теоретика мистецтва, філолога **А. А. Потебні**. Він все своє життя працював у Харкові і іменем **А. А. Потебні** названо Харківський Інститут Нар. Освіти

Мені хочеться поринути в майбутнє... Опозиція—болячка, перший прищик на здоровому міцному тілі... Прищик загивається, свербить, болячка засівається довкола білим, дрібним маком, шириться, росте й виділяє гній... Пухнуть руки, ноги, пухне все міцне здорове тіло—валиться страховисько неманське, ух!

...На зміну йдуть консорціуми, банки, повертаються мої будинки, моя фірма...

— Пані просять пити чай,—це знову покоївка. Не дають пожити, мрію, сто кольок вам у ребра.

— Іду!

У кімнаті, що тим часом править за їдальню, сичав, розносив чад, старий родинний самовар, єдина річ—що її не торкнулася революція. Довкола нього за столом сиділа вся моя родина: дружина, Оля й Володька „їхній ухажор“, як каже наша покоївка.

— Мов поважання, папаша! З якого часу на політику захворіли?—Це дзвінкало гадає, що мені приемно слухати його запанівство. І все ж таки я роблю задоволене обличчя.

— З того самого, що й ви. Як ваша опозиція?—умисно починаю з цього.

— Ви вже знаєте, чудово, — потіша мене Володька.—Коли наші сприяли ділам підуть отаким крецено, то...

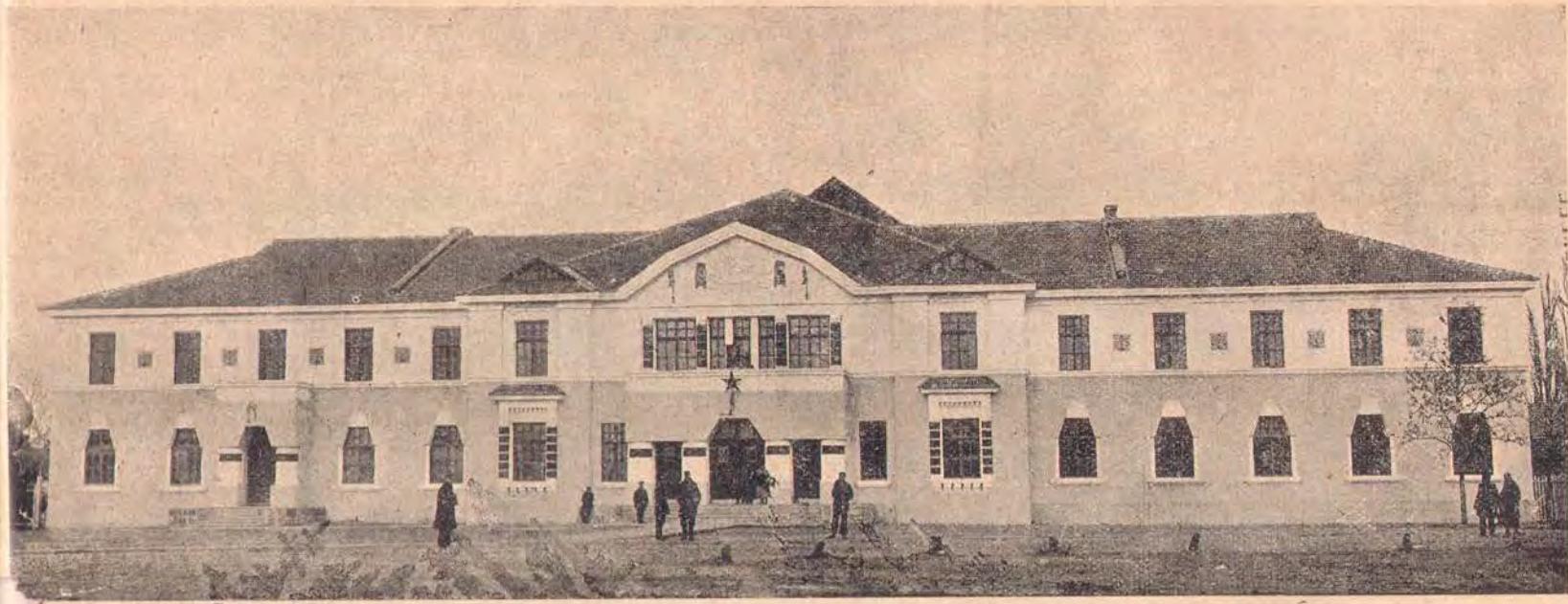
І дурноголовий блазень розкривав мені одну за другою свої партійні таємниці. Це було приемно. Самовар давно вже перестав сичати, а Володька все оповідав.

„Ми проти того, щоб партійні генерали заставляли нас робити, що їм забаг-

Президія пленуму Харківського Окружкому КП(б)У

1-й (зліва на право) тов. **Кожухов**—Секретар Червонозаводського Райкому. 2-й тов. **Бутін**—Секретар Жовтневого Райкому. 3-й тов. **Швайченко**—Секретар Піршотравневого Райкому. 5-й тов. **Постишев**, обраний на пленумі за секретаря Харківського Окружкому. 5-й **Кіркіж**—колишній секретар Харківського Окружкому, тепер призначений за голову ЦК КП(б)У і за Наркома РСІ. 6-й тов. **Наріжний Іван**—Секретар Іванівського Райкому. 7-й тов. **Кубасов**—Зав. орган.-інстр. від. Окружкому

овий клуб Полтавських залізничників. В Полтаві на девяті роковини Жовтневої революції, відкрито клуб Полтавських залізничників. Клуб нараховув понад 20-ть кімнат. Залю театру розраховано на 1500 глядачів. Клубна читальня вміщує більш 80 читачів. Театральна сцена—механізована. Встановлено кіно, радіо, кі, біс обладнання коштує 21.150 карб. Будинок клубу коштує 427.000 карб. Основні кошти клубу були 100 тисяч карб. що їх виграв кондуктор тов. Терещенко, і своєчасно не викупив облігацію, закладену в держбанку. Свій виграну тов. Терещенко і передав полтавським залізничникам на будівлю клубу. На відкритті клубу були представники Раднаркому УСРР, ЦК КП(б)У, представники союзного та українського центральних органів спілки залізничників та інші. Новий клуб обслуговує 5000 залізничників Полтавського району

неться. Ми за революцію, ви розумієте—всесвітню революцію, папаша... Нам індустрію давай! Фінанси—пустяковина: пудів п'ять на десятину можна дядькові накинути".

Стара з донькою мало що не лізла йому в рот.

— Володю, а ти ж матимеш тоді відповідальну працю,—піतякала Оля.
— Без, мовно—твірдо і категорично.

Ще вчора я, можливо, засміявся-б і поклав на цю розмову нуль. Але сьогодні, після того, що я чув на чорній біржі, його слова дяг мене абсолютно істинна. Тепер я певний, що це так: і те, що я сьогодні чув від Солов'євича, і те, що говорив мені наш Войнаровський, біржовий уодячий політмінім, — все це тільки стверджує мої всі міркування.

— Можу вас вітати—підбадьорював я цього ревегата.

Моя дружина, їй сміливо було б родитись безязикою. Язык—страшна жіноча зброя—гелепався в неї на з.ваді. Часом вона чистила ним зуби. Тиха, лагідна спокійна.. Зате Оля не скидалася на матір. Ця моя єдина зміна вже була приперчена радянським перцем.

— Папа, Володя має щось тобі сказати...—До сьогоднішнього вечора всі

може багато де чого зробити для поліпшення комерції свого тестя.—Ви добре зважили цей ваш вчинок?—урочисто питали молодят.

— Ах, папа, ти ще питавши.. Ну, звичайно, зважили...—І Оля кинулась мені в шию. На руці повис зятюк. Мамаша глянула на цю ідилію з під лоба, встала і демонстративно вийшла.

„Треба ще порадитись з мамою” — звільнинувшись не без труднощів з обіймів молодят, я вийшов до сусідньої кімнати. Того вечора між нами, мною й дружиною, виникла перша сутичка родинна.

— Я не потребую зятя комуніста.

— Але-ж цього потребував наш родинний стан і зокрема моя комерція,—змагався я.

— Про мене, я на шлюб своєї згоди не даю.

— Ти хочеш, щоб мене посадили в ГПУ за зневагу до компартії? Мій тон і ГПУ вплинули на неї краще, ніж я сподівався.

З вечернім чаєм, обмірковували ми подробиці майбутнього весілля.

— Папашо,—навчав зятюк—наше завдання: по-перше заощадження, по-друге заощадження і по-третє заощадження... Ви звільняєте одну кімнату, ... 500 купюру на пакеті і всячину. Мамаша справить бара-

кове понад 20-ть кімнат. Залі та театру розраховано на 1500 глядачів. Клубна читальня вміщує близько 60 членів. Встановлено кіно, радіо, кліматичне обладнання коштує 21.150 карб. Будинок клубу коштує 427.000 карб. Основні кошти клубу були 100 тисяч карб. що їх виграв кондуктор тов. Терещенко, і своєчасно не викупив облігацію, закладену в держбанку. Свій виграш тов. Терещенко і передав полтавським залізничникам на будівлю клубу. На відкритті клубу були представники Раднаркому УСРР, ЦК КП(б)У, представники союзного та українського центральних органів спілки залізничників та інші. Новий клуб обслуговує 5000 залізничників Полтавського району

неться. Ми за революцію, ви розумієте—всесвітню революцію, папаша... Нам індустрію давай! Фінанси—пустяковина: пудів п'ять на десятину можна дядькові накинути".

Стара з донькою мало що не лізли йому в рот.

— Володю, а ти ж матимеш тоді відповідальну працю,—піतякала Оля.

— Без, мовно—твірдо і категорично.

Ще вчора я, можливо, засміялася б і поклав на цю розмову нуль. Але сьогодні, після того, що я чув на чорній біржі, його слова для мене абсолютно істинна. Тепер я певний, що це так: і те, що я сьогодні чув від Соловейчика, і те, що говорив мені наш Войнаровський, біржовий ходячий політмінім, м—усе це тільки стверджує мої всі міркування.

— Можу вас вітати—підбадьорював я цього ренегата.

Моя дружина, їй сміливо було б родитись беззикою. Язык—страшна міноча зброя—гелепався в неї на зваді. Часом вона чистила ним зуби. Тиха, лагідна спокійна... Зате Оля не скідалася на матір. Ця моя єдина зміна вже була пріперчена радянським перцем.

— Папа, Володя має щось тобі сказати...—До сьогоднішнього вечора всі Володині розмови зводились до позички грошей.

— Що таке? Я сьогодні вибираю патента...

— Справа не в карбованцях, папа, маслопокій—перебіла Оля.

— Да, папашо, справа не в карбованцях—підхопив неріш, що Володька, скоса позирнувши на мою кишеню.—Справа в тому, що...

— Ми рішили одружитися, папа,—екінчила моя зміна. Це був грім з ясного неба.

— Одружитися? Не скажу, щоб я не чекав цього моменту, але припускаю в такій формі святання я теж не міг.

— Да, да, папашо, одружитися—сміявся в вічі цей голяк, що крім сумнівів ідеології, не мав копійки за душою.

Мати слухала: одружіння й купівлі на базарі гуски вона однаково сприймала. Залишався я один, що мусив так чи сяк реагувати. У таких випадках я мислю так: Чи від цього якась ногода?—ясно в. Цей надлобень, коли за цього взятися уміючи,

може багато де чого зробити для поліпшення комерції свого тестя.—Ви добре зважили цей ваш вчинок?—урочисто питала молодята.

— Ах, папа, ти ще питавши... Ну, звичайно, зважила...—І Оля кинулась мені на шию. На руці повис зятюк. Мамаша глянула на цю ідилію з під лоба, встала і демонстративно вийшла.

„Треба ще порадитися з мамою“—звільнинившись не без труднощів з обіймів молодят, я вийшов до сусідньої кімнати. Того вечора між нами, мною й дружиною, виникла перша сутічка родинна.

— Я не потребую зятя комуніста.

— Але ж цього потребує наш родинний стан і зокрема моя комерція,—змагався я.

— Про мене, я на шлюб своєї згоди не даю.

— Ти хочеш, щоб мене посадили в ГПУ за зневагу до компартії? Мій тон і ГПУ вплинули на неї краще, ніж я сподівався.

За вечернім чаєм, обмірковували ми подробиці майбутнього весілля.

— Папашо,—навчав зятюк—наше завдання: по-перше заощадження, по-друге заощадження і по-третє заощадження... Ви звільняєте одну кімнату, позичаєте мені 500 карб. на пальто і всяку всячину. Мамаша спрівітить баракішко: постіль, подушки, хутро і все, що треба, що повинна мати дама, комуністова дружина.

— Розуміється!—підтримувала Оля. Мамаша не перечила. І так моя кубло родинне збагатилося одним потрібним, з погляду сучасності, важливим членом.

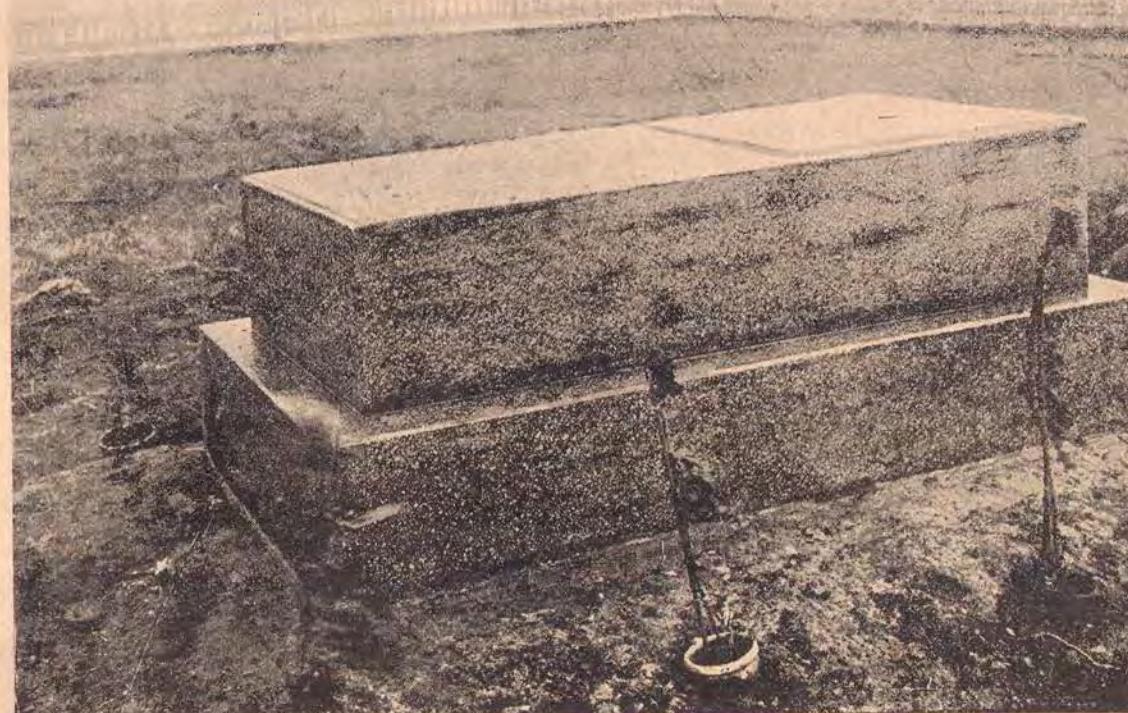
Антитеzoю вимог моєго зятя було мое приховане бажання: використати його по-перше, використати його по-друге і використати його по-третє... Як? це справа хисту.

Уже за північ. Молодята десь пішли на „Баядерку“. Стара в кутку поклони б'є перед своєю патронесою, а я лежу на чистому м'якому ліжко-ві міркую.

А все ж таки життя прекрасне...

* * *

Підраховую свій місячний баланс. Приємно дивлятися на мене приуткові рубрики. Охайні ряди чисел власною рукою вишивані—приватний капітал. Рости, маленький мій мікро-бі, заповнений артерії,

В кінці літа було відновлено могилу В. Блакитного. На нашій фотографії могила Блакитного в теперішньому вигляді

вилазь на верх численна армія форункулів-крамниць... Гнуздай радянського коня. Приборкуй його сапом наших непманських змагань, кричи „дайш“—у боротьбі всі засоби годяться.

— Хто там? А, це ви, шановний пане Соловейчуку, заходьте! Давненько ви бували в наших палестинах. Що чувати?

Соловейчик шаблоново посміхається, тягне засмальцований серветку, що з якого часу править за „пустіхла“^(*)) і довго витирає очі.

— Новин ніяких?
— нахиляється над рапахівницею.

— Так собі маєнська новина,—хитрує Дувид.— Ви не чули?

— Гм, не чув, не маю часу—знаю, що яка-б не була новина, вона залишиться в моїй канторі.

— Що значить! А коли-б у мене половина вашої комерції, я теж не мав би часу—образився старий.

Одсуваю рахівницю:— Ви щось хо- ваете від мене?

— Я ховаю щось?!

Наївно дивувався Дувид.— Навпаки— прийшов сказати вам: „Зоря рулетки“ вчора наложив стома червінцями...

— Стома червінцями? Бідачисько! Хто він? Трестовський господарник?

— Він нахваливається вам дати сто очок і в— набилював старий.

— Це серйозно, чи? — Мене кортіло засмітило.

— Коли вам Соловейчик говорив щось несерйозно?— Його обличчя споважніло.— І тепер нехай ви знаєте, „Зоря рулетки“ хоче перебити вам комерцію.

— Комерцію?— Я далі не розумів нічого. „Зоря рулетки“ і моя комерція...Хто він цей беззлекий чоловік?

— Ну, кажуть, він москвич. Приїхав, хоче підробити, магазина хоче тут опенчвати.—Інформація серйозна. Найкращий магазин мануфактурний мій—

— Я його не знаю і не бачив, але я так само, як і ви, не хочу мати конкурента—перехопив мої думки бувалий Дувид.

Рация... А може це містифікація моїх колег, приватників—пошиодити мені закласти швацьку трудову артіль. Можливо, Петя, єдиний опікун моєї плану десь проговорився...

— Хотів би я побачити цього пуриса?

— Ви можете його побачити, коли не пошкодуєте червінця на рулетку—радив Соловейчик.

— Червінця на рулетку? — Задивлено конкурент для мене небезпечний, а лял Соловейчика і почутів. А в тім... гарвард Зійдемося о 10-їй. До побачення!

Зачиняю двері на старою гаваню. З магазину чути гамір покупців. Два прикажчики тепер працюють замість Петя—голови правління „Швацькі“. Два дні вже Петя ходить, за куповув приладди, устатковув майстерню. На одній швацькі машині 100 червінців. Сума чималася!.. Коли мій шановний конкурент „Зоря рулетки“ програватиме щодня по сто червінців, я вітаю цю приемну конкуруєнцію. Плин моїх думок перебиває Петя.

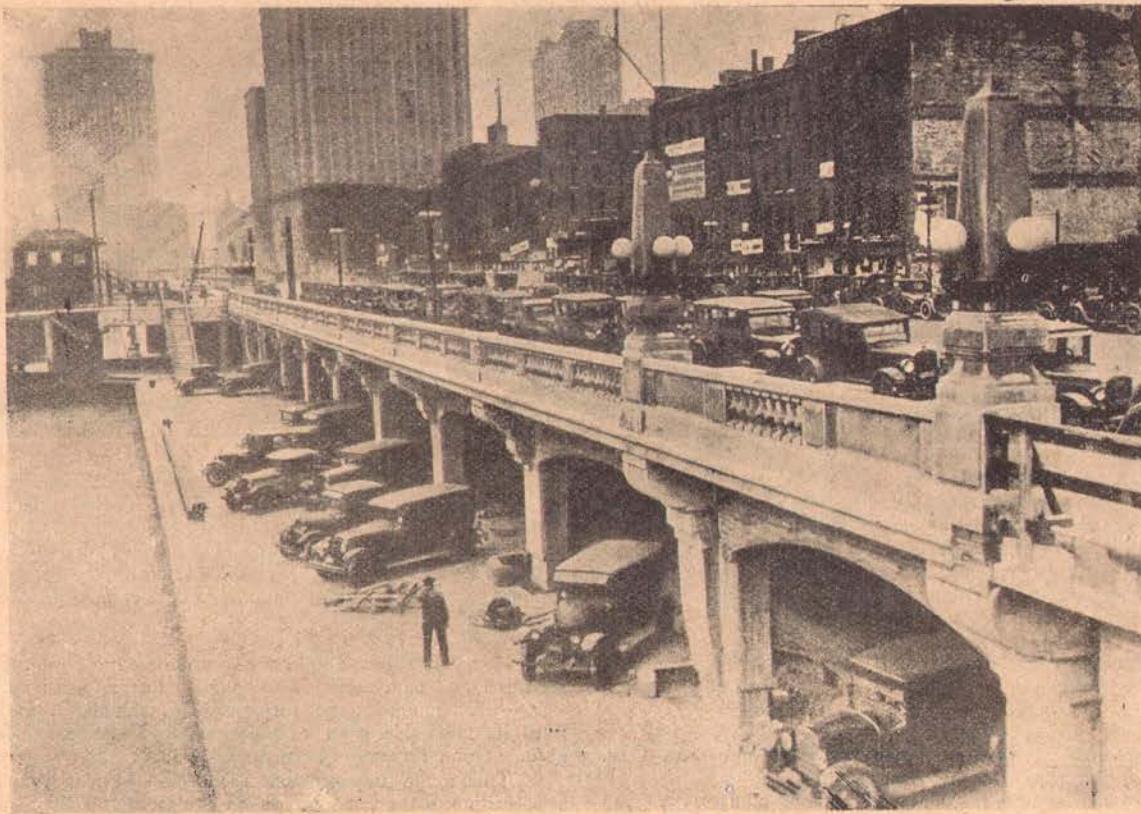
Чоботи—„бутилки“, шкірятника і галіфе з портфелем—він нагадував мені героя із сучасної реальністі, що її „репертуарна вища рада до вистави ухвалила“.

— Петя, що за маштаб, для чого це?

— А єто на предмет, щоб уваження було побольше.— Він самовдоволено кладе портфеля на мое бюрко на книги й лізе у мое робоче крісло. Ось вона самодіяльність. Ще вчора мій прикажчик, а сьогодні голова фіктивної артілі, в нього вже немає поваги до господаря.

— Може б ти, Петя, пересів на цього дзигліка?— пропоную йому.

— С удовольствієм для вас,— погоджується Петя. По його зів'ялому

Двохповерхова вулиця в Чікаго (Америка)

— Головно дивувався Дувид. — Навпаки — пришов сказати вам: „Зоря рулетки“ вчора наложив стома червінцями...

— Стота червінцями? Бідачсько! Хто він? Трестовський господарник?

— Він нахвалиється вам дати сто очок і в — набиловав старий.

— Це серйозно, чи? — Мене кортіло засміялися.

— Коли вам Соловейчик говорив щось несерйозно? — Його обличчя споважніло. — І тепер нехай ви знаєте, „Зоря рулетки“ хоче перебити вам комерцію.

— Комерцію? — Я далі не розумів нічого. „Зоря рулетки“ і моя комерція... — Хто він цей безклепкій чоловік?

— Ну, кажуть, він москвич. Приїхав, хоче підробити, магазина хоче тут орендувати. — Інформація серйозна. Найкращий магазин мануфактурний мій — коли не брати Соробкоопу.

*) Кишенськова хустинка.

Двохповерхова вулиця в Чікаго (Америка)

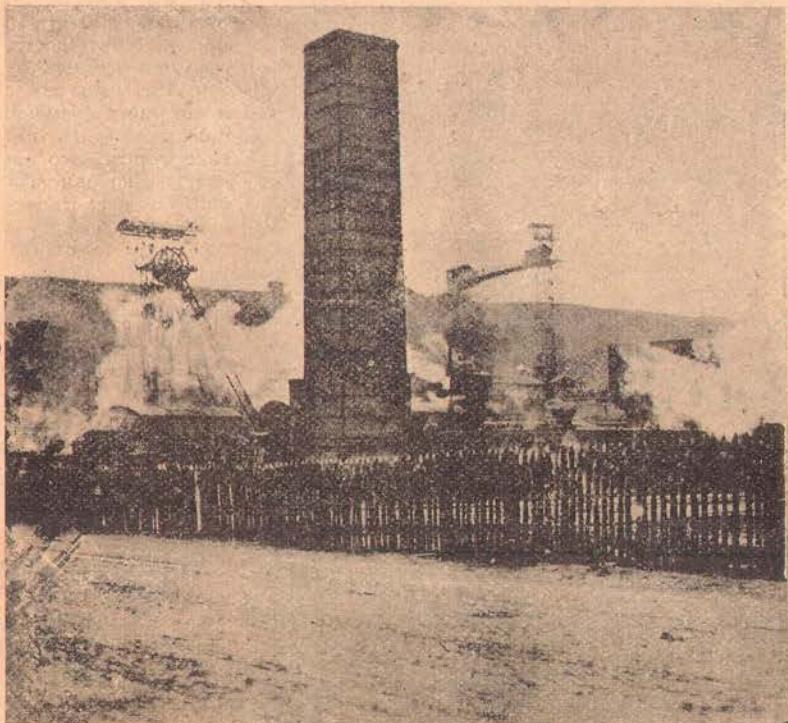
— А єто на предмет, щоб уваження було побольше. — Він самовдоволено кладе портфеля на мое бюрко на книги й лізе у мое робоче крісло. Ось вона самодіяльність. Ще вчора мій прикажчик, а сьогодні голова фіктивної артілі, в нього вже немає поваги до господаря.

— Може б ти, Петро, пересів на цього дзиглика? — пропоную йому.

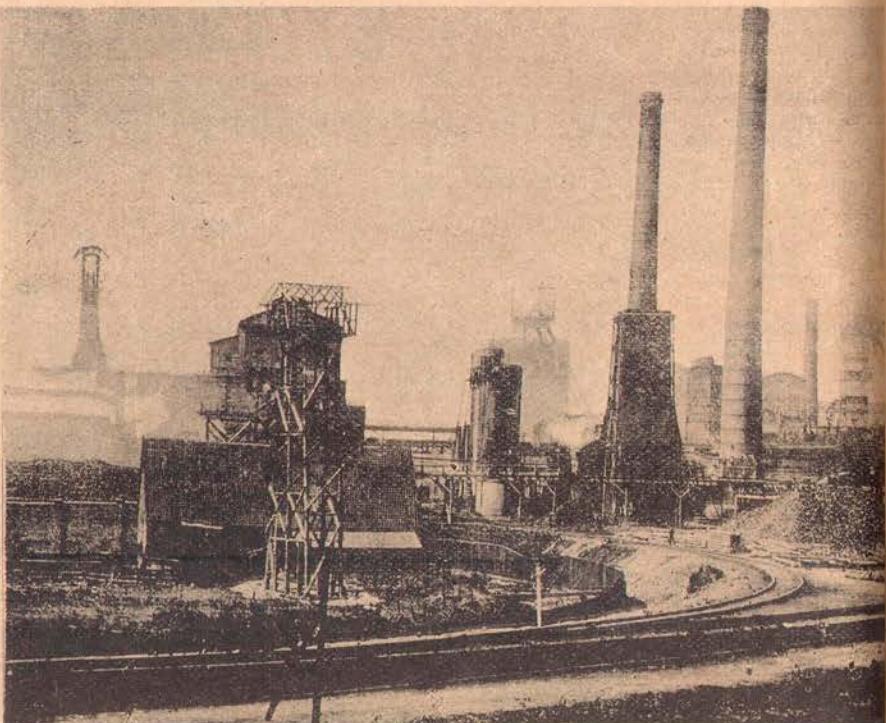
— С удовольстїом для вас, — погоджується Петро. По його зів'яльому обличчю, по невиспаних очах я вгадую червону п'янку.

— Треба було випити з одним там членом Профсоюза, обіцяв столи приставити дешевше, — зізнавався Петро.

ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НІМЕЦЬКО - ФРАНКО - БЕЛЬГІЙСЬКОГО СТАЛЕВОГО СИНДИКАТУ

Мюльгейм. Заводи концерну Стінеса в Німеччині

Індустріальний куток в Рурі, недавно тут хаягнували французи

ка!. Коли мій шановний конкурент „Зоря рулетки“ програватиме щодня по сто червінців, я вітаю цю приемну конк у ренцію. Плин моїх думок перебиває Петро.

Чоботи — „бутики“, шкірятняка й галіфе з портфелем — він нагадував мені героя із сучасної реєнції, що її „репертуарна вища рада до вистави ухвалила“. — Петро, що за машкард, для чого це?

Рація. Я сам за те, що треба випити, коли це вигідно.

— У мене столики завелось ділов тепер, що просто нет спасенія,— жалівся Петя.— Туди бігай, сюди бігай, скрізь ладнай.., У кооператомі: затеряли єто наше дело всю как есть і списки і статут. Через реєстрацію, говорять, не проходило, не знаємо.

— Как же, говорю їм, не проходило, коли я сам його давав совбаришні на реєстрацію?

— Все рівно, говорять, не проходило.

— Да как же так?—Подняв волинку. А когда я вам, говорю, приведу всю свою артель, тоді пройдуть?

— I тода, говорять, не пройдуть. Посмотримо, кажу.

Собрав я, значить, своїх членів, ідо „на стрелке“ двох до себе прикупив і гайдя до Едема. Так і так, говорю, братця потеряли наші списки і статут.

— Ладно, говорят, найдъсом. Випили по скольку треба там на члена.

— А тепер, ходімо, говорю, яка там реєстрація в советських учрежденнях.

Я слухав з насолодою цю Петіну розмову. Бідний Петя. Скільки треба тут енергії докласти — Артіль зареєстрована?

— Конешно.—Показував папери: Кооперативне товариство „Швачка“. Серед членів в— пишається Завальська. Прізвище— колись закинула моя дружина просто як негідний зайвий мотлох, а тепер поновлене воно до речі пригодилося.

Рибальченко Вікентій, власник магазину на Ка... анській вулиці. Він непман і буржуй, йому не можна бути пайовиком „Швачки“, а Завальська Катерина (бездобітня швачка) може...

— Ха-ха-ха!—Ми з Петєю регочено весело, довго, перено. — Скільки всіх паїв? Що-б усі дали по 3 червінці, інакше не приймаю на роботу...—Петю, ти не знаєш, ѿм, що за цяця цими днями приявилася до нас— „Зоря чулетки“—чув такого?

Петя заперечно зниав плечима і поліз за кешенько-хустинкою.

— Не чув нічого. Хіба що?

— Нічого.—В мене виникає думка. На тобі червінця й одні спробуй щастя на рулетці. Заприміть, кого там зорео.

Стурбоване обличчя Петіне висяяло.—На заметку взяти о супчик?

— Ну-да... Візьмеш „на заметку“, а червінця я заши- тобі на твій рахунок.

Так буде краще. Бо самому йти давати привід розносити побрехеньки про свою осо-бу—не годиться. Навантажений порадами-наказами, Петя йде на „Швачку“. Я знову залишаюся один, віч-на-віч зі своїми книга-ми. Спроквола шелестить папір, мерхектя перед очима рубрики, соковито смачно докакують на рахівниці колесцата.

125, 146, 385, 90—540.

На обидва боки з маслом, да.

Просувається прикажчика голова:

— Хаяйн, зачинять пора.

— Іду.—Як швидко летить час. Складаю книги, беру касу й замикаю з середини ма-газина. Тепер я в своїму царстві: звідусіль на мене дивляться поліці з моїм крамом...

— Я хотів би бачити „Зорю рулетки“. Мої червінці, а ваш досвід і колода карт.—Ми всі троє граємо на пару—згоди?

Компаньони з початку не йняли віри.—Жартуєте, Вікентів Петровичу—Перепічка зрадівши не знат, куди дівати йому руки.

— Без жартів, пристаєте на мою умову?— Я хотів нарешті знати, хто цей загадковий конкурент, що зазіхав на мою комерцію.

— Пристаємо, тричі пристаємо. Увечері ми вас чекаємо в оцій кав'ярні... Попрошуши мої нові друзі звалиши одного мене платити за сніданок, і за все. Було рівно дві, коли я прийшов на працю. У магазині було повно покупців і дуже мало краму. Влучно пущені чутки, що фабрики прининять виробництво, позначилися на продажі. Кожний поспішав купити про запас. Прикажчики ледве управлялися задовільняти всі вимоги.

А передчуття гнітить. Його не може заглушити гамір публіки, що здішувалася в моєму магазині.

Смеркало. Швидко посувалися стрілки—годинникар напевне їх повішав дратувати мої нерви.—Петя мав привезти крам і запізнився. Правда в цього в ключі, що їм можна відімкнути чорний хід. Іду на вулицю. Заходжу до кав'ярні і шукаю столика, де можна було б проміститися. Он, вони в кутку мої друзі й компаньони. Вже побачили мене.

— Сюди, сюди, Вікентів Петровичу! А ми гадали, що вас тільки й бачили.

— Шкода гадки,—кажу їм.—Я звик додержувати слова.

Трохи дивно, може й ризиковано, але я йшов, Куди?—Спочатку головно, далі ми всі троє завернули до вузенького заулку й там я мав нагоду запізнатися.—Далеко ще?

— Ви не турбуйтесь, заспокоїли мене.

Перед нами виріс невеличкий двохповерховий будинок.

— Тут!

Дім належав моїому знайому. Правда, я не знаю всіх тутешніх пожильців, але-ж орендар— не знає, що в його будинкові завелася малина,—міркував я підіймаючися східцями на другий поверх.

Зоя Добровольська, прошу стучать.

Одчинила нам середнього віку пані.

— Андрій Васильович, будь ласка! Прошу Дмитрів Карповичу!—Пані задивилася на мене:

— А де приятеля Петра Даниловича,— одрекомендував мене Перепічка. Хочемо сьогодні трохи в картишки побалуватися.

Охайно прибрана кімната. Жадного на-тку на малину не було. За столом сиділо кілька чоловік, кадили папіросами. Широм-коплечий чолов'яга тримав банк.

— Тисяча п'ятьсот, панове, стукаю!—Нервово шелестіли карти.

Грачі встали. Витягнули ший. На момент кімната стихла. Очі всі вп'ялися на мужчину, спину до мене, що поклав на карту жмут червінців.

— Банк! пронизав кімната хриплій го-лос.

— Швидше, швидше—понукав Перепічка.—„Зоря рулетки“ бере банк.

Маре не не обхолило. я хотів побачити

Петя заперечливо знизав плечима і поліз за кешенько-хустинкою.

— Не чув нічого. Хіба що?

— Нічого,—В мене виникає думка. На тобі червінця й одні спробуй щастя на рулетці. Заприміть, кого там , Еорео.

Стурбоване обличчя Петіне засяяло.—На заметку взяти з супчика?

— Ну-да.. Візьмеш „на заметку“, а червінця я заштобі на тайй рахунок.

Так буде краще. Бо самому йти давати привід розносити побрехеньки про свою особу—не годиться. Навантажений порадами-наказами, Петя йде на „Швачку“. Я знову залишаюся один, віч-на-віч зі своїми книгами. Спроквола шелестить папір, мерехтять перед очима рубрики, соковито смачно цокають на раківниці колещата.

125, 146, 385, 90—540.

На обидва боки з маслом, да.

Просувається прикажкова голова:

— Хаяйн, зачинять пора.

— Іду.—Як швидко летить час. Складаю книги, беру касу й замикаю з середини магазина. Тепер я в своєму царстві: звідусіль на мене дивляться поліці з моїм крамом... до побачення, мої хороши!

Вихожу чорним ходом. Вулиця. Пристайні одяги, веселі підфарбовані вуста, капелюхи і модні сукні. Тхнє приемним подихом ТЕЖЕ... Серединою мов гайвороння, безприступльни.

— „Дами, берегіте ридикюлі“...

Я охоче дихаю цілющим пахом вулиці.

Сьогодні цілий день мене гнітить важке передчууття. Можливо, це весільний чад і досі ще не вийшов з голови. Породичалися з пануючою класою, хе-хе. Заходу до кав'ярні.

— Пляшку Есентуки!—може трохи посвіжшав голова. За столиком, ліворуч мене пили голий чай, якихся два, не-то товариші, не-то люди без певної професії.

— Я вчора на рулетку викинув останнього карбованця, жалкував молодший (Де я його бачив?).

Ми дивилися один на другого. Його обличчя проясняється;—Здрастуйте, Вікентіє Петровичу!

— Я десь бачив вас, але не пам'ятаю де,—кажу йому.

— Якже-ж так, не пам'ятаєте—пригадував мені—я складом ще в папаші вашого на Верхній вулиці завідував. Андрій Васильович Перепічка.

— А, Перепічка? Пригадую! (подали руки).—Що-ж ви робите тепер?

— Та так, по більшій часті безработними шатаємося.—Обидва приятелі скоса поглядали на мою почату пляшку Есентуки.

— Сюди три пари пива!—Сідаю разом з ними за столик. Серде чомусь билося, мов недорізане курча. Нарешті я напав на певний шлях, бо Петя так-таки й не виявив моого загадкового конкурента.

— Ви знаєте „Зорю рулетки“?—кажу Перепічці.

— Позавчора він підрізав мою стоса,—булькнув зневога Перепіччин товариш.

— Я чув, що в нього є своя комерція?—випитував я в них. Мені доводилося грati препаскуди ролю.

— Тиждень, як пошився в комерсанти,—звенажливо сміялися мої гости. Я нотую дату: „тиждень як пошився в комерсанти“ й тиждень, як почала працювати „Швачка“. Гм, знаменна дата.

— Знаєте, що я скажу вам, громадянине Перепічко?

— Скажіть,—обидва собесідники роззвіяли роти.

Фашицький прибічник, голова Литовського уряду Сметона

динкові завелася малина,—міркував я і підімкаючися сидіти на другий поверх.

Зоя Добровольська, прошу стучать.

Одчинила нам середнього віку пані.

— Андрій Васильович, будь ласка! Прошу Дмитра Карповичу!—Пані задивилася на мене:

— А це приятель Петра Даниловича,—одрекомендував мене Перепічка. Хочемо сьогодні трохи в картишки побалуватись.

Охайно прибрана кімната. Жадного на-тику на малину не було. За столом сиділо кілька чоловік, кадили папіросами. Широкоплечий чолов'яга тримав банк.

— Тисяча п'ятсот, панове, стукаю!—Нервово шелестіли карти.

Грачі встали. Витягнули ший. На момент кімнати стихла. Очі всі вп'ялися на мужчину, спину до мене, що поклав на карту жмут червінців.

— Банк! пронизав кімнату хриплій голос.

— Швидше, швидше—понукав Перепічка.—Зоря рулетки“ бере банк.

Мене це не обходило, я хотів побачити його нахилене над картою обличчя. Банкометова рука тремтіла:—Прикуповую на туз... Павза. Усе живе в кімнаті затаїло дух,

— На тузя єсть!—і банкомет глузливо поволік до себе жмут червінців. Вам не повезло, товариш! Грачі зітхнули. „Зоря рулетки“ скривлене обличчя зблідо.

— Петя?!—Я готовий був повибивати собі зуби.

— Зоря рулетки“—мій прикажчик Петя...

— Здрастуйте, хаяйне!—глузливо привітала до мене ця облуда. За столом почався шопот:—Що мені було робити? Стояв, немов прив'язаний коло ганебного стовба,—примарі з'убожіння класала до мене своїми страшними іклами—так ось де він, мій загадковий конкурент...

— Нещасна ти тварино, де мій крам?!—кричав я в розпачі.

— А разі тольки вам гуляти?—прилюдно глузував цей вирід.

— Ага, ти так!—В очах вихрилися червоні круги. Я ліз на ворога, немов еспанський бик, якого підкололи.—Здохнеш, гаде, в крімінал!—гукав я.

— Хватить і для тебе місця. Там тобі покажуть всі твої артефії — мов обухом оперіщило мене по голові. Далі не пригадую, що було. Нас розняли. Кричали жінки й над усім лунав добірний мат. Я вискочив на вулицю. Арештувати шахрай я самому сісти?—Ні! Додому швидче.—Зять мій кому-ніст. Там поміркую, як запакувати злодія і повернути крам.

— Ей, Ванько. Скоріше повертайся, чобіт. Гони на площа Революції. Дома як завжди мене зустріла Оля. Заплакана повісила мое пальто.

— Що трапилось?

— Нічого. —Хлипала.

Стара заводила в моїй кімнаті.

— Що так, Володю! Де Володя?

— Його виключили з партії, як зайвий елемент—ламала руки Оля.

Ставало гаряче. Кімната захіталася і попливла.

„Пропало все“—ворошилося в мозкові. На очі напливали грati, справжні грati бутирські... Мій магазин, мануфактурний магазин „Ідея“, кращий над усі приватні магазини — зруйнований! Мій плач, мій ревний плач, покрив жіночий лемент. Я плакав і прокауваю немов ліціна:—

— Я не буду більше...

Філія „Сугуфа“ в Сен-Дені

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА В ПАРИЖІ

Від нашого кореспондента

*Український Вісник / Le journal ukrainien») мають починати під час
заручини, коли вже буде зроблено все, що може бути зроблено.*

Філія „Сугуфа“ в Сен-Дені

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА В ПАРИЖІ

Від нашого кореспондента

„Українські Вісті“ (*Les nouvelles ukrainiennes*) мають помешкання далеко гірше, ніж скажім, паризький „Таймс“, і виходять вони не щоденно, як „Таймс“, що радув серця паризьких англійців, а двічі на місяць—нам на втіху. Це, звичайно, не через те, що газета так рідко навідує кіоски з пресою всіма мовами світу, а тим що в Франції все ж таки в український радянський орган друку. Заснуванням його, як і „СУГУФА“ (Союзу укр. радянських громадян у Франції) ми завдаємо І. К. Борщакові та небагатьом його співробітникам.

* * *

„Сугуф“ і „Українські Вісті“—18, вулиця Жан Міка Руссо, недалеко Лувра й Пале-Рояля. Це—випадок, вони могли б примістись десь на Монпарнасі або ж у Бель-Віллі. Але ж тов. Борщак—історик, фахівець з „україніки“, отже йому приемно, що рад. укр. осередок недалеко того місця, звідки натовп чішов руйнувати Бастилію, і що будинок, де міститься „Сугуф“ (готель „Атлантик“ з широкомовникою, як зарази, назвою, нічим не відмінний від інших того самого розбору) належав у 18 столітті міністрі закордонних справ Гюйєса, а в цього міністра та бував сіранцузький син мазепинного генерального писаря емігрант Григор Орлик. Облишмо подробії про самого Орлика, про пропозицію йому їхати з французького посла до Константинополя й т. ін. та. Борщакові доводиться злишити свої історичні розвідки в спорожнівлих теках французьких міністерств, заради справ чергових, щоденних. Я балакаю з ним р Паризі 1926 року, в кімнаті, де на стіні—мана Радянської України, портрет Василя Блакитного, карикатура на Пілсудського,—куди волонтер-експедитор задихавшись забігає сповістити, що везе свіжий номер до газетної експедиції Ашет.

* * *

На членському квитку „Сугуфа“—гасло: „Сугуф“—це явна організація українців та українок, що визнають себе за громадян Сверенної Української Соціалістичної Радянської Республіки і тих усіх, що без застережень обстоюють і обсто-

юватимуть права трудаших верств Українського народу на всіх його етнографічних землях, його суверенну державну волю і його намагання злучинти всі етнографічні українські землі в одну державну цілість“.

Таких громадян нині в Франції об'єднало близько 9.10, та „Сугуф“ обіймає своїм впливом далеко бльш—2000. Весього у Франції (і в Бельгії, де „Сугуф“ теж провадить роботу) є замалія і 40.000 українців, серед них одна третина—колишні козаки УНР та інтелігенти-втікачі з Наддніпрянської України, дві третини—втікачі спіл польського та румунського гніту. Вплив „Сугуфа“ зростає, і діяльність його розвивається. Тепер уже в 18 філій, де провадиться організаційна й культурна робота. Найближчі помішники голови тов. Борщака—т. т. Норич (ген. секретар) та Орел-Орленко (його заступник). На прикінці грудня відбудеться перший з'їзд „Сугуфа“ в Парижі.

* * *

Ось один з людських знаменних документів, що належать до „Українських Віостей“. На марці з малюнком щедріх дарів, що подав Франція своїм колоніям, стоїть штемпель: „Мароко“. Це—лист від українця, що вже п'ятий рік дослужив в чукоземському експедиційному найманому корпусі!

„...Тягне на рідину Вкраїну, тягне туди, де брати незаморочені вигадками та брехнями переважають криваві дні революції і в тяжких мухах яздили собі право“ і т. ін.

Отак пише робітник, козак УНР.

* * *

Тепер про дуже важливе: у книгохідні „Сугуфа“ мають зовсім нема нових українських книжок. Тут нічого не чули про нову укр. літературу про—Тичину, про Хвильового та ін. Нові книги й газети справді вливли б „живий струмінь“ у дуже провінціяльне в царині української культури життя французької колонії. Гаразд було б, як би якось організація взла шефство над Сугуф'ом, над робітниками й селянами, що живуть далеко, за багато тисяч верстовів від рідного краю.

А. Ватаженко

З ВУЛИЦІ

Нарис А. Чарова, фот. З. Тулеся

Ось одна з установ, створених і підтриманих громадською допомогою, Радянською державою.

Дитячий колектор, В. Панасівка, 25. Тут живуть позбирані з вулиці діти, що зазнали злогосподарського безпритулля, тут вони перебувають 2-3 місяці, доки не обізнають мальчої натури педагог і комісії при колекторі не визначать свого справедливого рішення: цього—до нормального дитячого дому, цього—до будинку для морально-дефективних, а оцим треба до лікарні. Рік тому колектор був дітям якось заполохово. Він тулився в вутлому будинку, де двері не зачинялися, шиби в вікнах були повибивані, по кімнатах гуляв собі вільно холодний осінній вітер, діти спали долі в тім самім руб'ї та лахмітті, що в них сюди були приведені. Єдиною грубою вододіллю безконтрольно найдоросліші та найсильніші споміж їх. Хлоп'ята воліли нідіти на вулиці, а ніж тут і цілими ватагами втікали звідси, завдаючи чимало клопоту вартовим міліціонерам.

Тепер же в кімнатах тепло, чисто, тут влаштовано спальні, юдельні, читальні. Тут у спальннях стоять блискучі металеві ліжка, вкривані чистою

Вперше попав до колектора

діти звідціля не тікають, та вимусить піти звідціля геть, бо „коренок“...

* *

Ми довго ходили скрізь по колектору, розглядаючи його відділи.

На позорі в лазні сиділо по хню пившиесь троє тільки що приведеніх безпритульних.

Лазня і дезінфекційна—це чистилище потрібне на те, щоб безпритульно-ому попастися в карантин, а звідти—до школиного відділу—основного.

Дві години перегодом вони виміті, чисті, в нових сорочках і в штанятах сиділи вже в карантині.

СТЕН-ГАЗЕТА № ОКР-ДЕТ-КОЛЛЕКТОРА ИЗ ТЬМЫ К СВЕТУ.

— ОКТЯБРЬСКОЙ — РЕВОЛЮЦИИ.

7-го Ноября — 1926 года

ОКТЯБРЬСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ	ОКТЯБРЬСКАЯ РЕВОЛЮЦІЯ

Черговий номер стінгазети, присвячений дев'ятому Жовтню

Вперше попав до колектора

близиною й новою теплою ковдрою. Тут веселим полум'ям горять у старовинній голандській грубці сухі дубові дрова. В обід у Ідельні смашно пахне густий борщ і м'ясні січеники. Коли настає час відпочинку, в читальні й книгохріні повнісінько малечі: цікавляться й пригодами „Червоних д'яволів” і дитичним журналом.

Тут же кілька хлоп'ят преповажно обмірковують, сидючи за шахівницею, стратегію гри.

Читала наша, відкінь свою заневіру! Так, так.. Вуличні діти, оті, що обачувати ненавидить їх за поспулений з кошика шмат хліба; оті, що цілими днями нікають по базарах, шукаючи собі некупованого хліба, а вечорами на ганках кам'яниць грають у „гарби“, вдаючи з себе западливих градів,—то вони читають „Червоних д'яволів“, то вони сидять коло шахівниців книгохріні колектора.

* * *

Легко перейначується натура дитача в колекторах.

Тут є досвідчені педагоги. Тут є дітей пристосовується новітні методи виховання, розвивається цілою системою заходів самодіяльності і громадські звички...

В одній із спалень забрало нашу увагу синьооке маля років вісім. Воно слідкувало за нами все обурювалось, що фотограф не зняв з його фотографії. Повоювалося воно вільніше за інші.

— Цей був у бувальнях—шепнув нам зав. Колектора, перевонаний прихильник повзьного переродження дитячої вдачі звичок під впливом оточення.

На запитання „бувалець“ зачіпки розповів, що в колекторі зде йому живеться, проте він не сусіть його покинуті, бо його „корешок“ переведено до другого дитячого будинку. Він росповів нам що „корешок“—це на базарій говірку визначає „приятель“, що їм обою жилося весело після „копок“ (крадіжка з кешені) і що юч у колекторах добре жити і

ки що при ведених безпритульних.

Лазня і дезинфекційна—це чистилище потрібне на те, щоб безпритульному попасті в карантин, а звідти—до шкільного відділу—основного.

Дві го-

дини перегодом вони виміті, чисті, в нових сорочках і в штанятах сиділи вже в карантині.

Найвідрядніше враження справляє головний відділ та червоний куточек. Тут учаться групами. На чолі кожної групи—старший. Ми потрапили як раз саме під час навчання. Діти вставши привіталися з нами. Дисципліна—нічого не вдіє!

Безробіття, сирітство, неврохаг—ось що зараз підсилює вуличну безпритульність. Особливо в селях, де не вродило, в така поведінка—„посилати в безпритульні“. По селях так гадають, що безпритульний у місті не пропаде. І майже не помиляються.

Прекрасне враження справляє клуб і червоний куточек безпритульних. Тут працюють діти, що вже звикли до колектора. Вони видають гарну стінгазету з карикатурами і статтями, стінгазету не гіршу, як видають дорослі.

Черговий номер стінної газети присвячено 9-му листопаду, і ви прочищаете тут серйозну передовицю про локомотив історії, що звернув на соціалістичний шлях і фейлетона про боротьбу з безпритульністю, про цей „найкрасіший пам'ятник Іллічу“, як говориться в статті, і побачите чудові динамічні карикатури, що змальовують загибель старого режиму. А із цієї куточки позирають на вас портрети провідників революції, мальовані рукою місцевого живописця. У Ілліча запиталиво-примуржене ліве око, немов питав: чи не тут родяться питомі „бистрі розумом невтопі“.

На дворі, перед тим як виходити з колектора, бачимо групу безпритульних, що копаються у величезній, тільки що викопаній ямі. Фізичний розвиток дітей—пояснює нествомний зав.—приємний і корисний. Нам потрібна яма на сміття.

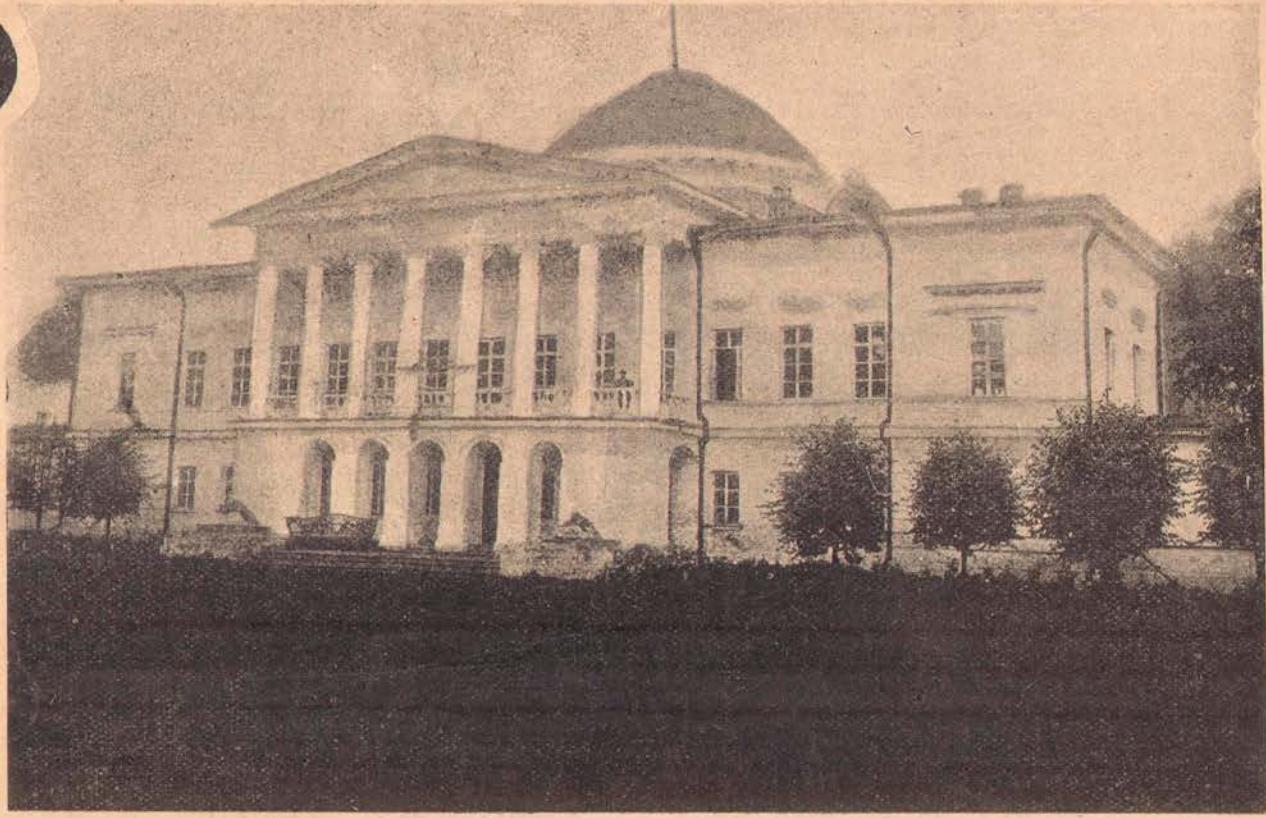
Діти працюють одностайно. Лопати разом врізаються у м'який від теплої погоди ґрунт і викидають звідти купи піску.

Байдорить ця розміреність і чіткість роботи.

За шахами. В небезпечному стані—треба добре цей хід обміркувати

МИНУЛЫЙ ДЕНЬ. Задніструй, під час відкриття міжнародного фестивалю пісні та танцю в місті Білостока. Але відкриття було зупинено. Учасники фестивалю вимагали, щоб було відкрито пам'ятник Іллічу. Але відмінено було відкриття фестивалю пісні та танцю в місті Білостока.	9-ГО ГОДІВНИКІВ ОПЕРИ. Білосток. Свята опера відкривається в місті Білосток. Опера відкривається в місті Білосток. Опера відкривається в місті Білосток.
---	--

Головний будинок—палац в Сокиренях. Збудовано його у 30 роках XIX ст. Належав цей будинок Галаганам, зараз же в ньому міститься Агропрофшкола

Нарис М. Павленка, фотографії М. Макаренка

УКРАЇНА мала серед багатьох дрібних панських садиб, роскіданих по всій території, де-кілька великих пишних резиденцій великих магнатів, як прим. Диканька, Хотін, Яготин, Сокиренці й т. д.

Зараз мало що залишилося від усіх цих садиб після всіх бурь революції.

В східній частині сучасної Прилуцької округи містилось два таких великих гнізда: Сокиренці—Галаганів та Тростинець—Скоропадських.

Що можна сказати за минуле цих двох українських панських родів,

Але все минає і зараз у цім великім маєтку міститься Агрономічна Профшкола. Зараз Сокиренці є єдиним великим панським маєтком, що цілком зустрів не зруйнованим.

Частину головного палацу займає музей, який утворено з художніх речей збірки Галаганів. „Калюженські селяне, як зруйнували маєток свого пана,—казали мені селяне,—так й ішли й до нас руйнувати наш маєток й ми на них з кулемета, з кулемета,—отак і відстояли його цілим“.

Спогад про по відсутні місце з стадим. стадим величезним паоком, з

Головний будинок—палац в Сокиренях. Збудовано його у 30 роках XIX ст. Належав цей будинок Галаганам, зараз же в ньому міститься Агропрофшкола

Нарис М. Павленка, фотографії М. Макаренка

УКРАЇНА мала серед багатьох дрібних панських садиб, роскиданих по всій території, де-кільки великих пишних резиденцій великих магнатів, як прим. Диканька, Хотинь, Яготин, Сокирені й т. д.

Зараз мало що залишилося від усіх цих садиб після всіх бурь революції.

В східній частині сучасної Прилуцької округи містилось два таких великих гнізда: Сокиренці—Галаганів та Тростянець—Скоропадських.

Що можна сказати за минуле цих двох українських панських родів, окрім того що вони „вірно“ торгували волею свого народу, одержуючи від царів „ласки“, та „маєтності“ й т. д.

Так відомий Гнат Галаган за своє ренегатство царем Петром був щедро обдарований і ріжними „табакерками“ й „чинами“ й „маєтностям“ тоді ж р. 1716 він одержав у свою власність і цей великий маєток Сокиренці.

Багато тисяч душ кріпаків було у Галаганів. В 30-х роках XIX сторіччя Сокиренці відбудовують на модний тодішній зразок на широку ногу. Привезений з Москви архітектор Дубровський виводить тут роскішний великий палац і інші будівлі в стилі Ампір. Гучне було тоді тут життя з виїздами, з балами й... з картинами кріпаччини.

Але все минає і зараз у цім великім маєтку міститься Агрономічна Профшкола. Зараз Сокиренці є одним великим панським маєтком, що цілком зуцілів не зруйнованим.

Частину головного палацу займає музей, який утворено з художніх речей збирки Галаганів. „Калюженські селяне, як зруйнували маєток свого пана,—казали мені селяне,—так й ішли й до нас руйнувати наш маєток й ми на них з кулемета, з кулемета,—отак і відстояли його цілим“.

Справді яке це чудесне місце з старим, старим величезним парком, з багатьома будівлями, де можна вмістити не лише профшколу.

Перед головним під'їздом палацу як реліквії влади раніше стояли цілою низкою старі козацькі гармати, з яких не раз салютували панам, і які зараз спокійно лежать у музеї, лежать одні люфи, а колеса пішли служити іншим призначенням.

Два лафети від гармат, що стояли по виступам боків під'їзду, зараз похилились без колес, сумуючи за тим колишнім життям, коли до них під'їздило панство за сотню верст на бали, коли греміли музики й т. і. Одних слуг, як це видно з доданого тут знімку було в Сокиренях не мало.

Слуги Сокиренського пана. Двадцять душ челяди мав один Галаган, як це видно з нашої фотографії. До цього й коментарів не треба додовати

Чи то тоді було? А зараз у темній ніч сумно кричати у старому парку сови, яких чомусь, так багато в Сокиренцях і які викликають страшні тіни колишніх володарів цього гнізда. Але тут уже зароджується нове, молоде життя.

Це нове життя буйно розцвітає на старих панських гніздах і від старого лишається тільки загадка.

Хай кричати сови... Їхні крики—це зітхання розігнаного панства. Але переможня, весела пісня—гучніша за ці совині крики.

Вона буде лунати над Сокиренцями, та тільки буде чути і нікто вже не нагадуватиме про колишнє життя-буття велиможного панства.

А ще далі на схід Прилуччини лежить друге велике гніздо, другого українського панського кодла Скоропадських—Тростянець. Це ж той самий маєток, про який Шевченко казав:

...І досі нудно, як згадаю.
Готический з часами дом.
Село обідране кругом,
І шапочку мужик знімає,
Як флаг побачить: значить пан
У себе з причетом гуляє.
Оцей годованій кабан
Оцей ледашо-щирий пан
Потомок гетьмана дурного..."

Та хіба тільки одному Шевченкові було нудно згадувати ці маєтки? Усе трудяще селянство ховало в своїх серцях цю нудоту і призиство і глибокий-глибокий біль.

Зараз немає вже цього готицького domu, гніз народній до центру зруйнував цей великий будинок на сотню кімнат.

Однією стовбичить лише вежа від цеї ганебної будівлі. Травою заросло зараз навіть це погане місце, де стояв будинок.

Але залишився абсолютно не тронутим цей величезний (щось із 170 десятин) парк.

Яке це роскішне місце на Україні.

Зараз маєток належить колгоспові й треба сказати, що парк переходить у зразкову.

Дуже характерним для цього парку є та до абсурду доведена думка зробити рельєфність місцевості штучно, висипаючи ріжні горби й навіть цілі гори, на якій були помішані Скоропадські—ці визначні самоури XIX ст. часом це дуже псує цей прекрасний парк з багатьома ріжної форми ставами й з деревами ріжних фльорів.

Парк цей мусить стати державним заповідником.

Вілгтвляло у цьому парку пан-

Кам'яна баба, поставлена на високій, шгучно висипаній горі в маєтку Тростянець, що належав колись Скоропадським

Та хіба тільки одному Шевченкові було нудно згадувати ці маєтки? Усе трудяще селянство ховало в своїх серцях дю нудоту і призирство і глибокий-глибокий біль.

Зараз немав вже цього готицького дому, гнів народній до щенту зруйнував цей великий будинок на сотню кімнат.

Одиночко стовбичить лише вежа від цеї ганебної будівлі. Травою заросло зараз навіть це погане місце, де стояв будинок.

Але залишився абсолютно не тронутим цей величезний (щось із 170 десятин) парк.

Яке це роскішне місце на Україні.

Зараз маєток належить колгоспові й треба сказати, що парк переходить зразково.

Дуже характерним для цього парку є та до абсурду доведена думка зробити рельєфість місцевості штучно, висипаючи ріжні горби й навіть цілі гори, на якій були поміщені Скоропадські—ці визначні самоури XIX ст. часом це дуже псув цей прекрасний парк з багатьома ріжною форми ставами й з деревами ріжних фльор.

Парк цей мусить стати державним заповідником.

Відгуляло у цьому парку панство й „годі“!

На одній із штучно висипаних високих гір поставлено стародавню ще з дохристиянських часів камяну бабу, як поставлено їх і в інших місцях парку.

Коли ми оглядали цей парк, то дітворо з школи, що міститься в одному з будинків маєтку (зруйновано тут лише сам палац) весело бігла по саду, видералася з нами на високі штучно зроблені кручи, показувала нам ріжні речі в парку й розвідала про того панича—і дюта (сина злочастного Павла) якого тут водили по парку ще в 1918 році.

Ми сиділи з дітворою на височенні горбі, висипанім за „пана ще, сиділи поруч з камяною бабою, яка дивилась спокійно кудесь, як і тисячу років тому.

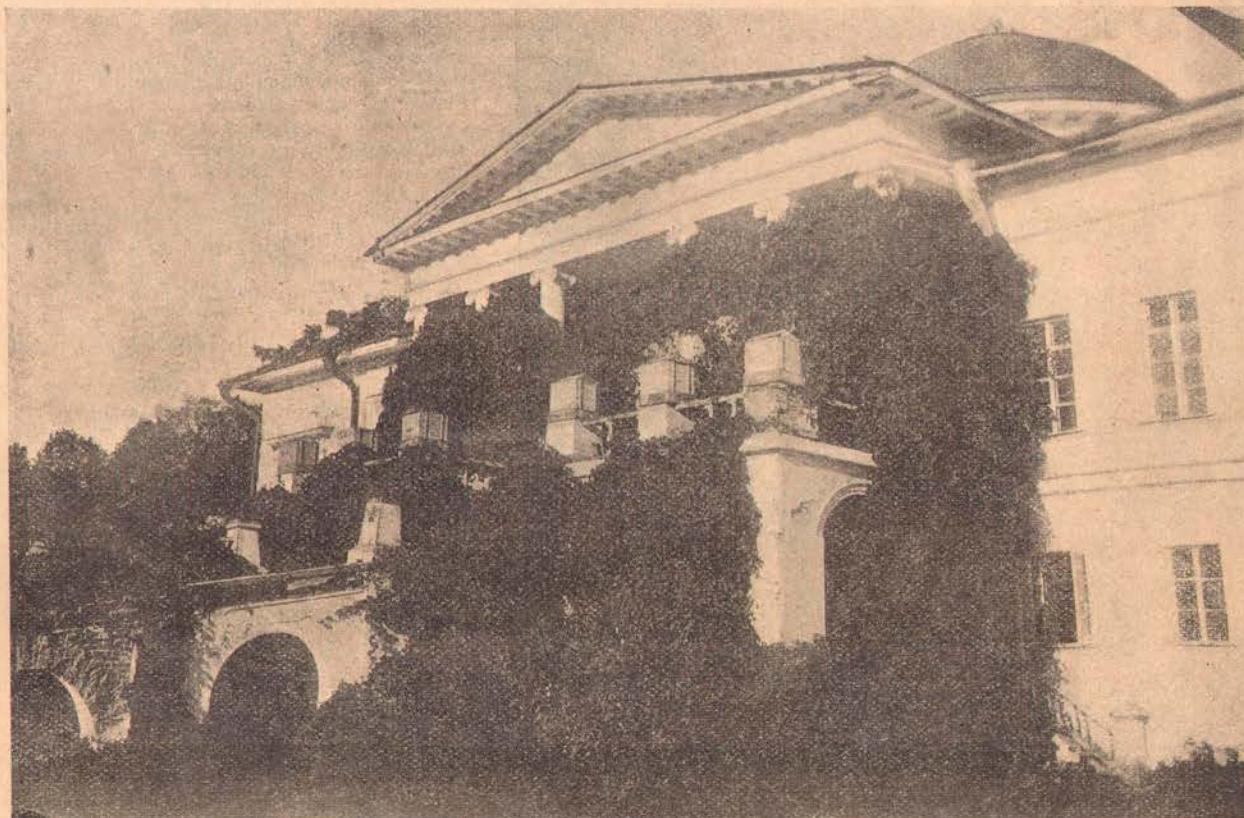
І буде ця баба дивитися іще може десятки, сотні років, байдужа до всього, до днів, до людей...

Височений горб наче квітнув радісною дітворою—зими пуп'янками нового, молодого життя.

М. Павлеенко

Кам'яна баба, поставлена на високій, шгучно висипаній горі в маєтку Тростяниці, що належав колись Скоропадським

Палац у Сокиренях. Вид з парку. Вгорі, на веранді, у ящиках—і мармурові вази. Їх позабивано в ящики, щоб не було побито

УКРАЇНСЬКИЙ ПОРТРЕТ

Стаття В. Хмурого

Боровиковський. Портрет М. І. Лопухіної

В ЗАТИШНИХ стінах наших музеїв, де завжди вітає туга минулих днів і пахне глибиною давнини, сила ще недосліджених і остаточно незображеніх мистецьких скарбів. Серед них чільне місце належить портретові, що становить багату й досить повну збірку пам'яток Української живописної культури від XI століття до наших днів.

Тисячі людей, перенесених з життя на полотно сотнями своїх і чужих майстрів від візантійського богомаза до віртуоза світотіни й колориту XIX століття. Це неоцінимий культурний скарб, це свідки нашої минувшини мало не за тисячу років збережені через безліч воєн і політичних чвар дбайливово рукою антиквара для нащадків.

В своїх колірах, в зборах коштовних сідвабів і парчі, в суворих рисах лиць і в нерушимих позах хранять ці портрети німі оповідання про те, як колись жили, як мислили і чим пишались наші можновладці.

Ціла історія в барваках і персонажах від князя стародавньої Русі до цукрового короля, що тільки дев'ять літ тому загинув у полум'ї пожеж і диму Жовтня.

Іх повні зали в Київському музеї ім. Шевченка, вони в Харкові, Чернігові,

Київський Державний музей. Портрет П. С. Сулимі, дружини Переяславського полковника, середини 18 ст.

Боровиковський. Портрет М. І. Лопухиной

нувшиши мало не за тисячу років збережені через безліч воєн і політичних чвар дбайливою рукою антиквара для нащадків.

В своїх колірах, в зборах коштовних едваців і парчі, в суворих рисах лиць і в нерушимих позах хранять ці портрети німі оповідання про те, як колись жили, як мислили і чим пишались наші можнозваці.

Ціла історія в барвак і персонажах від князя ста родавньої Русі до цукрового короля, що тільки дев'ять літ тому загинув у полум'ї пожежі дому Жовтня.

Їх повні залі в Київському музеї ім. Шевченка, вони в Харкові, Чернігові, Дніпропетровську, у Львові стоять розставлені урочистими рядами, як вік минав за віком дев'ять раз, серед річей і меблів своєї доби і свідчать про ті часи нашої штуки, коли вона була на службі в церкви й пана.

Спочатку це власне не портрети, а лише той ґрунт, що підготовив християнський культ для мистецтва портрету на Україні—напівсакральні фрески й мініатюри, розкидані по різних пам'ятках старого письменства, на стінах церков і монастирів князівської доби. Всі ці князі, княгині й княжата мало схожі на справжніх і розповідають про тодішнє життя однобоко. Не зброй бразкіт і гуки війнів невпинних, не гарячі колірі крові, не стогні і зойки бранц'я лунають з цих полотен, а тільки князівська богомільність, пиша та роскоші. На нас дивляться з них не грзні й хижі очі владарів князівської Русі, що в трепеті держали смертів, в походах королали вік, добуваючи данину на учи казкові, що не знали впину своєї загребущості, різали брата, син батька, а батко синів і всі гуртом душили послопітій люд.

Це лише Богобоязні люди. Вони завжди „під Богом ходять“. Будують церкви, моляться і коли кажуть себе малювати в цих церквах, то смиренними божими овечками припавши до ніг святого. Це лише відгомін тодішнього життя—князі про людське око.

Тодішній художник, перейнятий духом своєї доби, релігійним фанатизмом принесеним разом з християнством в Царгороду не хоче чути й бачити реального життя. Він дав портрети ідеалізовані, перепущені через призму домінуючого устремлення. Тому його зовсім не цікавлять деталі обличчя,—він малює тільки загальні характерні риси його, а натомість деталізує убрання, передає всі везерунки й оздоби, підкреслюючи його коштовності. Тому в постатях погорда, тавро пишноти влади, як найвищий ідеал князів, що наслідували у всім візантійський двір,—навіть набоженський фанатизм і безоглядну віру в мертві логоми засвоювали з відтам, хоча сами ніколи по сути не були ні Богобоязними ні правовірними у християнстві.

Уесь цей період нашого портретного мистецтва, проте став гарним ґрунтом для його розвитку на далі, створивши традицію портретувати значних персон, що за кілька століть дала Україні великих майстрів пензля.

За середновіччя, традиція ця ще міцно трималася церкви і, оббіраючи собі місцем її стіни, портретувала переважно фундаторів.

Цей період портретного мистецтва, хоч наскільки пересякнутий набоженством як і період князівської доби, хоч так само звязув портрет з церквою і малює часто й густо не живих людей, а якихось релігійних кастратів, проте більше за князівський відбиває справжнє життя доби.

Полковники, гетьманні й кошові не тільки слуги бога, а вояки—зброяю добуті гроші, що на них будувались церкви. На війні придбані сукна й адамашки, що в них пишуються полковниці й гетьманці. В кривавих сіках заслужена та честь і слава, що поклала тавро гордіні на мужні лиця панства. Богем пожеж блищає їх очі й

Київський Державний музей. Портрет П. С. Сулими, дружини Переяславського полковника, середини 18 ст.

Київський Державний музей. Образ Покрови з портретом Богдана Хмельницького, кінець XVII ст.

самоцівіти на шаблях і вітром степу засмажені похмурі лиця. Вік лютих бойовищ за владу, церкву й золото, вік боротьби, що спалахнувши за волю,—кінчалася неволею, згубивши одних панів—натомість висувала інших—дивиться з церковних стін і з темних рам полотен, таких же темних, як вся доба середньовіччя.

З часом, як народився торговельний капітал, почали мідніти міста і цехи, за козацькою старшиною п'ється міщанство й попівство, що хоче також бундючно виглядати для нашадків і прибирає воїновничі пози, спираючись правицею замість шабель на паперці і держучи в лівій професіональні перначи.

Портрети тисячі, для їх уже існують спеціальні цехи маллярів, малюють їх по ремісницькі трафаретно, міняючи емблеми й аксесуари відповідно до соціального стану оригіналу. Портрет став модою, пикою багатого панства, Сангушків, Ржевуських, Вишневецьких, що мали їх цілі галереї.

Всі ці полотна ще пахнуть візантійською іконою, а фабрикуються по монастирських майстернях, та вже потроху проривається мистецтво, справже мистецтво пейзажа, принесене цеховими майстрами з заходу, з Голандії, Німеччини й Італії. З'являється натуралістична трактування в майстерстві, художник починає скавитися особою, її індивідуальністю, її внутрішнім „Я“. З Італії йде через Галичину шляхетний спокій Тиціана, з Голандії гряде Рембрандт і якийсь майстер потік десь у Лубнях, щоб відтворить свого патрона в його світляній гамі.

Повзеньки портрет оживлюють пейзажем, спочатку десь у куточку боязко, де далі більше аж він став за тло всього портрету.

Само мистецтво XVIII століття потроху виходить на ширше поле, захвачує все ширші суспільні верстви: міщанство, ніжче попівство навіть селянство. Тільки манера письма запізнююється сюди, як і всяка мода і тоді, коли панів мають доморощені учні Тиціана й Рембрандта, тут працює й досі богомаз із Лаври.

Так іде до половини XVIII століття, коли в мистецтві образу на полотні у нас заходять кардинальні зміни.

Від того часу, коли козак Кирило Розум з „хохлом попад в цари“, а старшина азацька зробилася дворянством, коли на Україні остаточно встановлено кріпацтво—це талановите потяглося до північної столиці. Там тепер жили новонароджені й старі magnati, там лишень міг знайти зарібок і мистець. Україна стала великою провінцією, що лише в постачала гроши на балі й художників дляувічнення коханців Катерини.

В мистецтві зайшла нова манера з одного боку під вlivом західніх майстрів, яких великі magnati запрошували робити свої портрети і які принесли до нас свою високу техніку й незнані до того способи письма, з другою пізніше через руську академію, де виховувалось багато українських художників і де вони придбали академічну закваску в майстерстві.

В портреті другої половини XVIII століття остаточно вкорінівся натуралізм. Ефектна поза, натиск на фактуру, аж до передачі прозорості випечених обличь та рук, оливкове тло, сіль, оксамит і золото заповнюють золоті багети „аристократичної“ доби українського портрету.

Цей період українського портретного майстерства дав нечувану кількість великих

Київський Державний музей. Портрет І. П. Гудима, 1755 р.

магнати, там лише міг знайти заробок і мистецтво. Україна стала відомою, що лише постачала гроші на балі й художників для увічнення коханців Катерини II.

В мистецтві з'явила нова манера з одного боку під впливом західних майстрів, яких велики магнати запрошували робити свої портрети і які принесли до нас свою високу техніку й незнані до того способи письма, а з другою пізніше через руську академію, де виховувалось багато українських художників і де вони придбали академічну закваску в майстерстві.

В портреті другої половини XVIII століття

остаточно вкорінився натурализм. Ефектна поза, натиск на фактуру, аж до передачі прозорості випущених обличчя та рук, оливкове тло, едва відкрите, оксамит і золото заповнюють золоті багети „аристократичної“ доби українського портрету.

Цей період українського портретного майстерства дав нечувану кількість великих майстрів.

Це був розквіт мистецтва, породжений колосальним попитом через неймовірне збагачення жмені суспільства руками мілійонів кріпаків.

Нам бракує місця бодай перелічити значніших майстрів цієї доби. Їх було кілька генерацій. Перша працювала при кінці XVIII століття й дала Антропова, Лосенка, Кипрянського, Левицького і тисячі його манірних двірських дам та царедворців. Друга на початку XIX століття родила Боровиковського й сотні художників кріпаків.

Тут маємо ще мішанину органічних національних форм з принесеними західними —поруч з світовими шедеврами Боровиковського простенькі портрети часом нікому невідомих майстрів.

Друга четверть XIX століття стоїть під знаком академізму, хоча й менше познавав він саме на портреті, який тоді важали за те саме, що нині фотографію. Знаменний цей період тим, що тоді припадає творчість Шевченка.

Аж ось — гряде новий владар земних утіх і золота — весенільний буржуа, а з ним нові два імена портретистів — Ілля Рєпін і Микола Ге.

З багетів портретних поволі вже зникають випущені обличчя аристократів, ідуть купці, броварники, цукровики й інтелігенти.

Натурализм ще дужче вкорінюється.

За натяками імпресіонізму Ге приходять „передвижники“, що зникають тільки з Мурашком — професіоналом портретистом, вихованим у Мюнхені.

Кінець-кінець портретне майстерство занепадає, спалене разом з буржуазією в жовтневих загравах.

Прийшов до влади новий господар, пролетаріят — багато-мілійонна маса. Вона звичайно теж замовить свій портрет, але який — побачимо трохи згодом.

Київський Державний музей. Портрет Ол. М. Дмитрієва-Мамонова, 1790 р.

Олесь Донченко

В Ч О Р А

І наснілось мені малому:
За вікнами ніч і гроза,
І матінка хилить поклони
В кутку, де сумні образа...

І наснілось колись малому
Що грім нашу хату розбив...

О, як тоді серце хололо,
І мліло ві-сні від журби!..

І вчора, наснілось учора:
Село від набоїв горить,
У відліску матір сувора
Одна біля темних воріт.

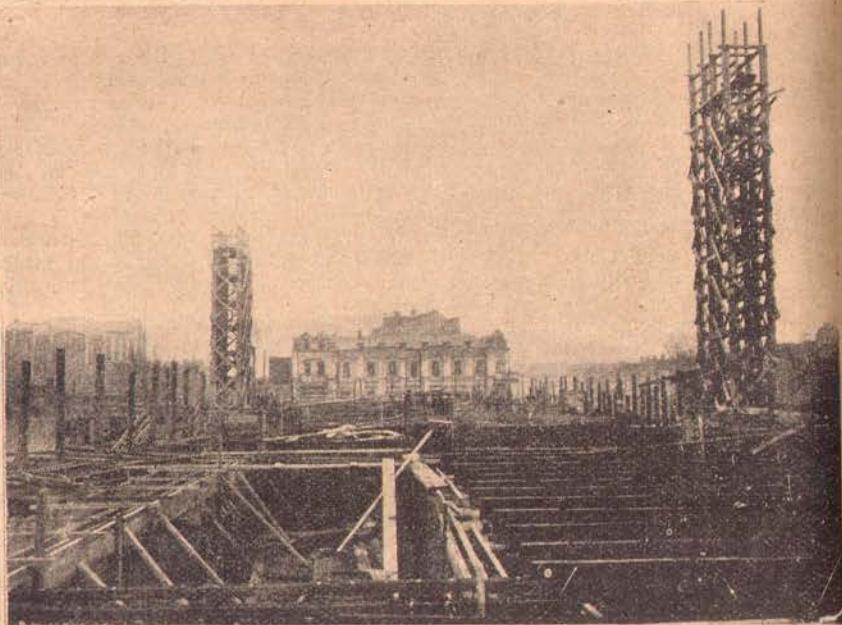
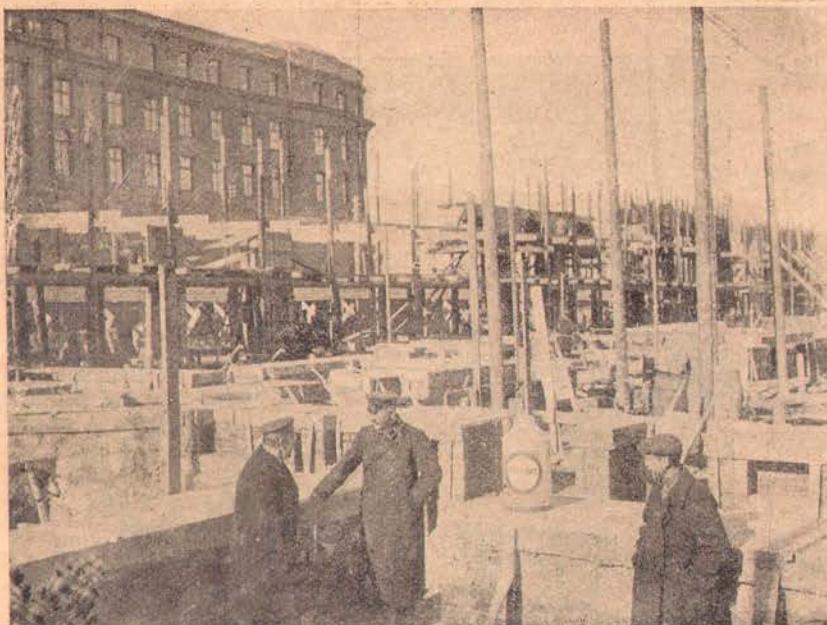
Київський Державний музей. Портрет І. П. Гудима, 1755 р.

Оточені ми ворогами,
Куди ж прямувати, куди?

Дав мені мати нагана:
„Вперед, мій синочку, іди!..“

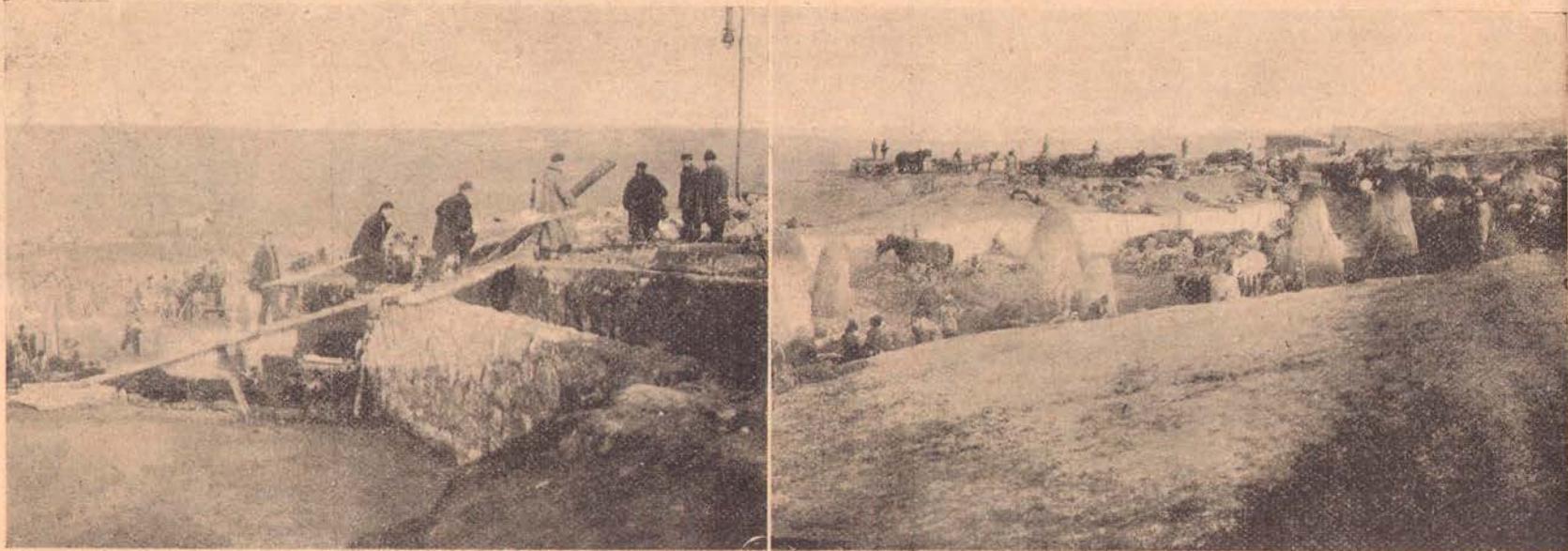
— О, мамо, іду я!.. — й суворе
В останнє цілу чоло.
Чи снилось, наснілось учора,
Чи може це вчора було?..

— ПО УКРАЇНІ —

У Харкові, біля центрального вокзала, якраз проти управління південних залізниць, зараз будуються на цілій квартал велики будинки для залізничників. У цих будинках будуть жити харківські залізничники. Також буде зосереджено тут всі культурно освітні залізничні організації Харківського вузла.
На наших знимках—будівництво залізничних будівель

Нові водозливні спорудження на ст. Синельникове. Влітку 'дощем' було розмито ці спорудження, а тепер тут провадиться велика будівнича робота, бо водокачка майже не працювала. На знимках ліворуч: один з моментів роботи. Праворуч: загальний вигляд будівельних робот

В свій час в газетах писали про справу знаменитого миргородського курорту: сталося так, що вода з мінерального радіоактивного джерела перестала йти. Сталося це тому, що в щілину артезіанського колодязя хотіли кустарними засобами вставити нову «муфту». На наших знимках, ліворуч: забивають «муфту». Праворуч: селяни беруть воду.

НОВИЙ РІК НА СХОДІ

Наступний новий рік застас Схід серед завзятої боротьби за нове вільне життя проти тисячелітньої тиранії, задурювання релігією та звичаями. Кантонська та народні армії хінські успішно відбивають одну провінцію по одній. Повстання на Яві це є загрозливе попередження колоній своїм метрополіям, що наступний новий рік може їм принести багато прикроїш. Та здобувши політичне визволення, народи Сходу ще довго перебуватимуть під впливом релігійних звичаїв, що глибоко вкорінилися в іхнє життя. Звичаї та свята розспорожені на величезних просторах народів Сходу дуже ріжноманітні, бо ці народи зазнали багато ріжких впливів. Регулярний обіг року, як одно з найважливіших природних явищ, святкується у всіх народів Далекого Сходу. Та цікава річ, що навіть самі дати зміни року, ще-то його початок і кінець, дуже відмінні в ріжких народів.

Тільки в Японії заведено від 1872-го року цивільний календар, а разом з цим і початок року від 1-го січня. За стародавнім японським звичаєм його святкується до 16-го січня, „свято-

Японський мандрівний оракул, що продав „карточки щастя“

го дня“ ремісників у ріднім краї, дні новорічних танків та традиційної страви—каші з рижу з червоним бобом. Післі великої хінської революції в 1911 році, коли скинено манчжурську династію, пробувано завести європейський новий рік в Хіні. Першого року революції в договірних гаванях хінських народ брав велику участь святкуванні у нового року. Та вже 1914-й рік приніс із собою реакцію. Нахил до старих звичаїв і стилю був такий великий, що 1-е січня цього року обернулося в звичайній день, а новий рік за старими традиціями святкувалося 13-го лютого. Вже лаштування до цього дня показали, що хінський нарід поклав надолужити як слід два втрачені роки, коли він зрадив свої стародавні зви-

“Панчжуха, коли ти навіть

гадів про перемогу „Будди над“ облудними вчителями. Кому доводилося бачити пишні церемонії і „танки диявола“ у „Юнгхо—Кунг“, храмі лам у Пекіні, можуть уявити, що то є новорічні обряди у Тибеті, коли безземні громади прочан від Бутана до Сіккіма, від Непала до Ладака, від сердньої Хіни до степової Монголії в ріжноманітних і барвистих убраних надають мозаїчного характеру і надзвичайної пишності. На доказ того, що владу демонів переможено і новий рік почався під знаком світлого щастя, троє лам урочисто спаляють клапоть паперу.

Сіямці святкують новий рік 1-го квітня. Та цей день вважається здебільшого за офіційний святний день, — влаштовується паради, бенкети, вітання. Які в багатьох східніх державах, у Сіямі є прикрай контраст між офіційним та громадським життям, і цей контраст особливо позначається в день нового року. Народ святкує новий рік тільки через тиждень.

Ще пізніше святкують новий рік малайці на Малайському півострові і тубільна людність магометанської віри у Нідерландській Індії. Зміна року в них припадає в жовтні. Магометанський місячний рік не має звязку ні з якими природними явищами.

В жовтні тубільна магометанська людність святкує новий рік на Суматрі і Яві. Купуються нові убрання, сплачується борги, чути безнестанній бренькіт у „піано“ музичний інструмент, дуже схожий на японське „кото“.

На Філіппінських островах новий рік святкується не в той самий час. Католики „філіппінські“ (найбільше плем'я іхнє це тагали на острові Лузон) вітають поворот року 1-го січня службою божою, неодмінною печенею з свинини, туркотінням у тарабани, „замбомбами“ та іншими бразкоталівими струментами. Молоді дівчата пишаються в строкатих, барвистих шовкових убраних, чоловіки програють

Японський мандрівний оракул, що продає „карточки щастя“

го дня" ремісників у ріднім краї, дні новорічних танків та традиційної страви—каші з рижу з червоним бобом. Після великої хінської революції в 1911 році, коли скинуто манчжурську династію, пробувано завести європейський новий рік в Хіні. Першого року революції в договірних гаванях хінських народ брав велику участь святкування у нового року. Та вже 1914-й рік приніс із собою реакцію. Нахил до старих звичаїв і стилю був такий великий, що 1-е січня цього року обернулося в звичайний день, а новий рік за старими традиціями святкувалося 13-го лютого. Вже лаштування до цього дня показали, що хінський нарід поклав надодужити як слід два втрачені роки, коли він зрадив свої стародавні звичаї. Приказка: коли ти навіть за 1000 лі (хінська миля) від своєї домівки, то вертайся до дому, щоб відвіткувати поворот сонця від зімі до літа,—знову набрала сили. Знову з'явилися жертві дошки й вівтарі, таємничі вислови з червоних паперових літер на дверях та стовпах, брязкіт бубонів, гонгів і тарарабанів, знову засичали заглашним тріскотом феєрверки. Ділове життя замерло цілком. Тільки найзлідениніші рікші—кулі не припиняли своєї щоденної тяжкої роботи.

За хінським календарем початок весни припадає завжди на новий рік. Отже в повір'я що на новорічні дні не повинно випадати снігу, ботоді багато з'явиться червів, і пашници буде шкода. Як що ж сніг випаде взімку то черві зміряють, і небезпеки втратити врожай не буде.

Так само в Тибеті свято нового року „Лозар“ вважається за весняне свято. Тибетці змінупори року мають за перемогу світла над пічною темрявою, за прокид заснулих засівів і за початок весни, хоча свято „Лозар“ походить, власне, від спо-

1872-го року цивільний календар, а разом з цим і початок року від 1-го січня. За стародавнім японським звичаєм його святкуються до 16-го січня, „свято-

Ще пізніше святкують новий рік малайці на Малайському півострові і тубільна людність магометанської віри у Нідерландській Індії. Зміна року в них припадає в жовтні. Магометанський місячний рік не має звязку ні з якими природними явищами.

в Тибеті

В жовтні тубільна магометанска людність святкує новий рік на Суматрі і Яві. Купується нові уборання, сплачується борги, чути безнестаний бренькіт у „піано“ музичний інструмент, дуже схожий на японське „кото“.

На Філіппінських островах новий рік святкується не в той самий час. Католики „філіппінос“ (найбільше плем'я Іхнє це тагали на острові Лузон) вітають поворот року 1-го січня службою божою, неодмінно печеною з свинини, тур'отінням у тараабани, „замбомбами“ та іншими брязкотливими струментами. Молоді дівчата пишаються в строкатих, барвистих шовкових убораннях, чоловіки програють останнє єзо на боях півнів. Магометанска ж людність, особливо на островах Мінданао та Сулу, святкує місячний рік. На передолі нового року у провінції Моунтен на о. Лузон численні крамарі, що торгують собаками, заробляють великі гроші. Більшість усіх святочних страв жодна так не подобається, як сита собачина.

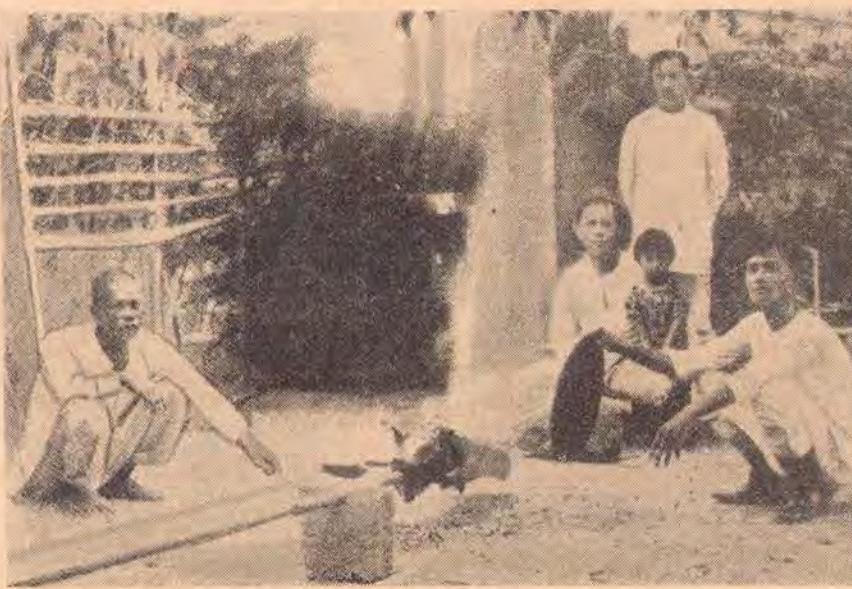
Та є такі народи, що під час зміни року не благають собі щастя на наступний рік, а дякують за торішнє; це вайноси у північних провінціях Японії, Хідака, Ібури, Кусяро та Такахі.

Після молитов влаштовується ведмежі ігри.

Знову говорячи про Японію, слід зауважити, що ніде на Сході новому року не надають такої важливи, як у Японії та Хіні.

Списувати велику силу новорічних звичаїв в цих країнах одібрало б тут занадто багато місця.

A.

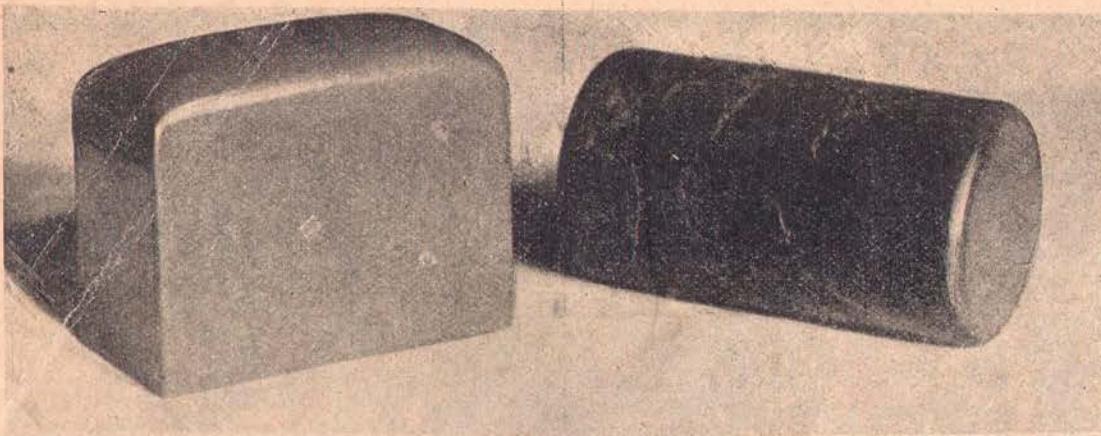

Печуть на рожні свинину, призначену для новорічних свят (Філіппінські острови)

Новорічні забави японських солдат

САМОЦВІТИ

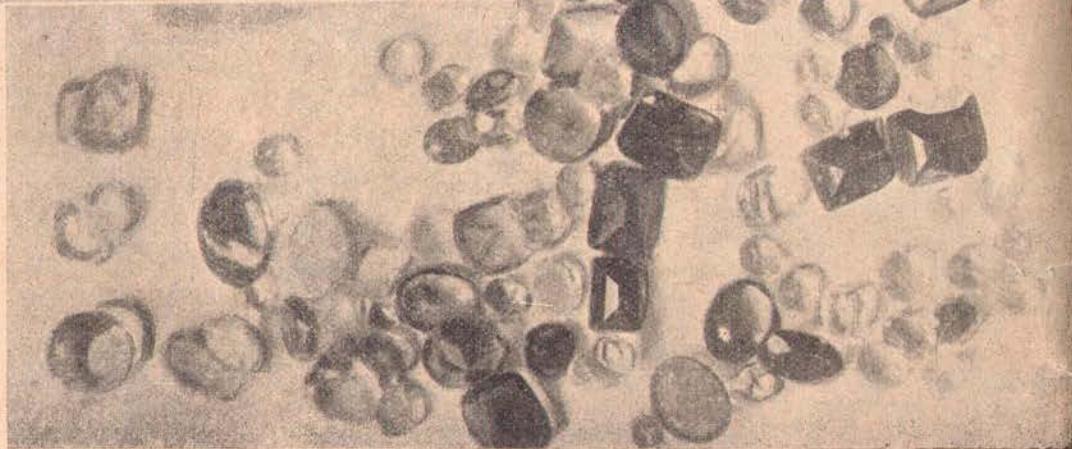
З НАДР неосяжних земель СРСР добувається всі коштовні камні крім діамантів.

Пурпурні гранати з мерехтючим у середині кріваво-червоним сердечком, димчасті та позолотисті топази, ніжно-зелені хризоліти, синя, як небо, ляпіс - блакитъ, аквамаріни коліром морської води, прозорі аметисти, зелені нефрити і ціла веселка барв-діаманти.

Усе це має великий попит закордоном, здебільшого в Парижі. Там купують їх, звичайно, жіночтво буржуазних країн. Не такі коштовні камні, як - от: малахіт, рожевий оряець, смужастий окрокодіян, яшма та інші продаються на нашім внутрішньому ринку. Усі оті прекрасні на колір мерехтливі брошки, всікі практичні прикраси зроблено з них на фабриках тресту „Радянські самоцвіти“.

До війни у нас ці самоцвіти тільки добувалося необроблені пересидалося за кордою, а звідти поверталися до нас вже обробленими прикрасами. Тепер же ми організували обробку їх у себе на Петергофській, Свердловській, Каливанській (Алтай) фабриках, даючи заробіток нашим робітникам та робітницям.

Але з цих коштовних камнів ми робимо не тільки ріжні оздоби, їх чимало уживається в промисловості в нас і за кордоном. У Кіштімі відкривається корундово-наждачна фабрика, перша в Союзі. Вона дасть ці мате-

Вироби з каливанської яшми

ріяли не тільки всій нашій промисловості, а й виготовлятиме їх на вивіз за кордон. Трест прямує не до збільшення виробу прикрас, а до переробки добутих ним коштовних мінералів для нашої промисловості, що де далі зростає.

прикраси зроблено з них на фабриках тресту „Радянські самоцвіти“.

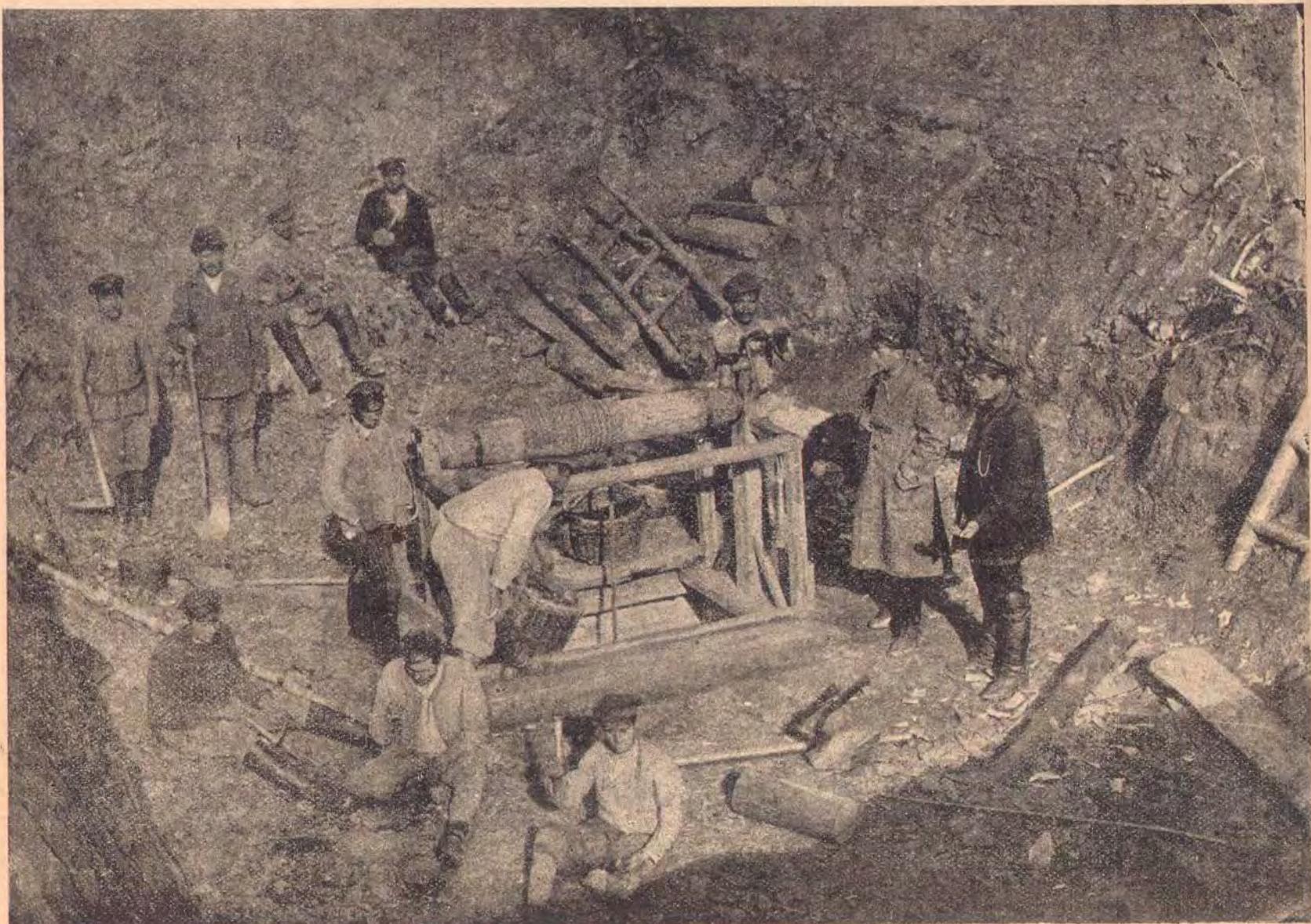
До війні у нас ці самоцвіти тільки добувалося необроблені пересидалося за кордон, а звідти поверталися до нас вже обробленими прикрасами. Тепер же ми організували обробку їх у себе на Петергофській, Свердловській, Каливанській (Алтай) фабриках, даючи заробіток нашим робітникам та робітницям.

Але з цих коштовних камнів ми робимо не тільки ріжні оздоби, їх чимало уживається в промисловості у нас і за кордоном. У Кіштимі відкривається корундово-наждачна фабрика, перша в Союзі. Вона дасть ці мате-

Вироби з каливанської яшми

ріяли не тільки всій нашій промисловості, а й виготовлятиме їх на вивіз за кордон. Трест прямує не до збільшення виробу прикрас, а до переробки добутих ним коштовних мінералів для нашої промисловості, що де далі зростає.

Шахта на Алтай, де копають самоцвіти

ЩО ТАКЕ Калорія?

Стаття А. Оліна

ТЕПЕР, коли питання про складні речовини нашої Іжі зробилися більш-менш відомими для широких верст суспільства—зробилося популярним і саме слово калорія.

Підприємства Народного Харчування у нас та й приватні фабриканти харчових припасів закордоном розцінюють сай крам по кількості калорій, що він має. Хоча господиня ретельно викреслює зі свого меню та страви, що мають замало калорій.

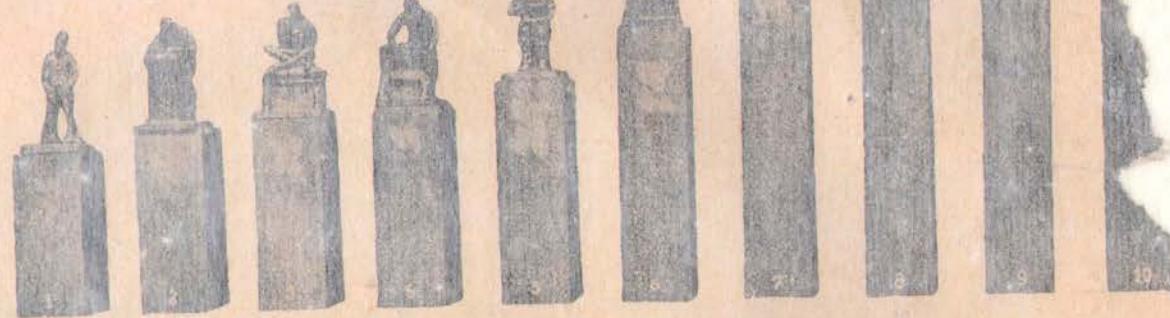
Часто — густо — якось знаменитість із спортсменського світу подає в інтервю відомості про кількість калорій, що вій потрібно під час руху, або ж відпочинку, і чому ця знаменитість ілюструє практичними прикладами меню своїх обідів.

Же не дивлячись на це, на таку популярність калорій, багато людей, що речі й не речі вживають це слово, навряд чи уявляють точно значення цого слова.

Дюссельдорфська виставка (у Німеччині), що недавно відбулася, поставила собі завданням в'ясувати широким верствам питання про те, що таке калорія й яка її функція.

Калорія, це є не що інше, як кількість енергії потрібної для підвищення температури одиниці води на один градус. Ця енергія виникає (утворюється) коли палити дрова, вугілля, газ тощо, а також і під час інших хемічних процесів, напр. обміну речовин в організмі людини, чи будь якої тварини. Отже як велика ця енергія? Більшість має досить слабе уявлення, як доки не побачить наочного образу, як наприклад:

Всім спортсменів хлопців з міцними м'язами, поволі підносять з підлоги вагу в 450 кілограм (більше 28 пуд.) на висоті одного метра. На цю роботу витрачена енергія, що рівняється одній калорії. Ще більш виразний і складний показал того, яку енергію

Кількість калорій, яка необхідна організму людини задежить від тієї роботи, що людина провадить. Під час 8-и год. роб. дня потр. більше калорій для 1) гульвіси — 1900, 2) канцеляриста — 2200, 3) ще більше рисовальщика 4) шевця, 5) кравця, 6) столяра, 7) каменяра, 8) пильщика, 9) футболіста і найбільше 10) дрочоруба — 5000.

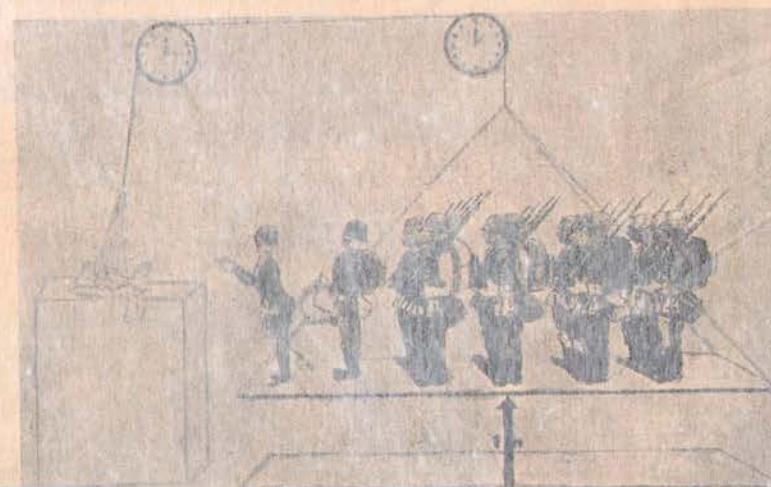
Окрім ріжниці в характері праці для встановлення кількості й складу Іжі, мають велике значення географічна широта та клімат. В холодному кліматі треба вживати більш Іжі.

В той самий час, коли хінський кулі має денну пайку — 1203 грам, що утримують 72 гр. білка, денна Іжа ескімоса складається в середньому з 960 гр. тюленевого й 250 гр. буль якого іншого х'яса, 110 гр. риби, 55 гр. ягід, й тільки 27 гр. хліба та 6 гр. цукру, що дають під час згоряння загальну кількість 2640 калорій.

Така велика кількість азотистих речовин нам — європейцям, безумовно пошкодила б. Але ескімос все це добре переварює завдяки підвищеної витраті енергії в холодному кліматі. Проте він також може голодувати значно більший термін під час найхолоднішого періоду, коли взагалі Іжи у цього обмаль.

У великій кількості моделів, ріжників пристріяті Дюссельдорфська виставка дає картину хемічного складу багатьох харчових продуктів.

Не тільки кількість в Іжі білків, жиров, углеводів, але й кислів, хе-

речі й не до речі вживають це слово, навряд чи уявляють точно його смысла.

Дюссельдорфська виставка (у Німеччині), що недавно відбулася, поставила собі завдання з'ясувати широким перштвам питання про те, що таке калорія й яка її функція.

Калорія, це в не ю інше, як кількість енергії потрібної для підвищення температури одиниці води на один градус. Ця енергія виникає (утворюється) коли палити дрова, вугілля, газ то-що, а також і під час інших хеміческих процесів, напр. обміну речовин в організмі людини, чи будь якої тварини. Отже як велика ця енергія? Більшість має досить слабе уявлення, аж доки не побачить наочного образу, як наприклад:

Вісім спортоменів хлопців я міцними м'язами, поволі підносять з підлоги вагу в 450 кілограм (біля 28 пуд.) на висотіні одного метра. На цю роботу витрачена енергія, що рівняється одній калорії. Ще більш виразний і яскравий приклад того, яку енергію витрачає немовлятко, коли кричить, плаче й репетує на протязі однієї години. Це показано на такому плакаті: з одного боку на пазі немовля, а з другого платформа. Дитина рухається як галас. На платформі 19 солдатів цілком озброєні й отягнені у походну форму. Вага кожного москаля 100 кілограм. Бачимо—енергія дитини, що витрачається на рухи та на галас на протязі однієї години,—цілком досить щоб піднести на один метр військо, що важить 1900 кілограмів (майже 120 пуд.)

Ця енергія рівна 4, 5 калоріям.

Звичайно енергія ця може утворитися тільки завдяки довгому та постійному постачанню необхідною Імою, що переварюється й згоряє у тілі й не тільки підтримує температуру тіла на рівні 37° Цельсія, але й дає потрібну енергію для фізичної та розумової праці.

Досвідами встановлено, що 1 гр. білка та 1 гр. углеводів (цукор та крохмаль), згоряючи дають 4,1 калорій, а в той же час 1 гр. жирів дає при тих самих умовах 9,3 калорії.

Звичайно, із цього не треба робити висновок, що тим краще чим більше жирів вживатися організмом. А ні у якому разі!

Проте, можна зробити висновок, що людина, яка витрачає багато фізичної енергії повинна поважувати її підвищеним прийманням жирів.

Кількість калорій, необхідна організму людини, надзвичайно ріжноманітна і залежить від тієї роботи, що людина проводить. Дюссельдорфська виставка ілюструє цей момент досить влучно, вживаючи дерев'яні стовпчики ріжного розміру, височіні яких відповідають ріжній потребі у калоріях при різних роботах. Себ-то яка робота, така й витрата енергії.

Перше місце по висоті займає дроворуб, який потрібує щоденно 4900—5500 калорій, а нижче усіх канцелярист, для якого досить тільки 2200 калорій на день.

Ще нижче за канцеляриста стоїть звичайний чульвіса, для якого цілком досить 1900 калорій.

Далі вверх ідуть, кравець, що потрібує 2260 калорій. Відповідно цьому людині, що робить конторську працю для повсякдення досить 80 грам білків, 40 грам сала та 366 грам углеводів—щоденно; в той час коли чуяка дроворуба повинна в собі мати при такій самій кількості білків в чотирі рази більше жирів й і в два рази більше углеводів.

кліматі треба вживати більш ухи.

В той самий час, коли хінський кулі має денну пайку—1200 грам, що утримують 72 гр. білка, денна Іма ессімос складається в середньому в 960 гр. тюленього й 250 гр. б./дя яко-го іншого м'яса, 110 гр. риби, 55 гр. ягід, й тільки 27 гр. хліба та 6 гр. цукру, що дають під час згорання загальну кількість 2640 калорій.

Така велика кількість азотистих речовин нам—европейцям, безумовно пошкодила б. Але ессімос все це добре персварює завдяки підвищений витраті енергії в холодному кліматі. Проте він також може голодувати значно більший термін під час найхолоднішого періоду, коли взагалі Іхи у цього обмайдані.

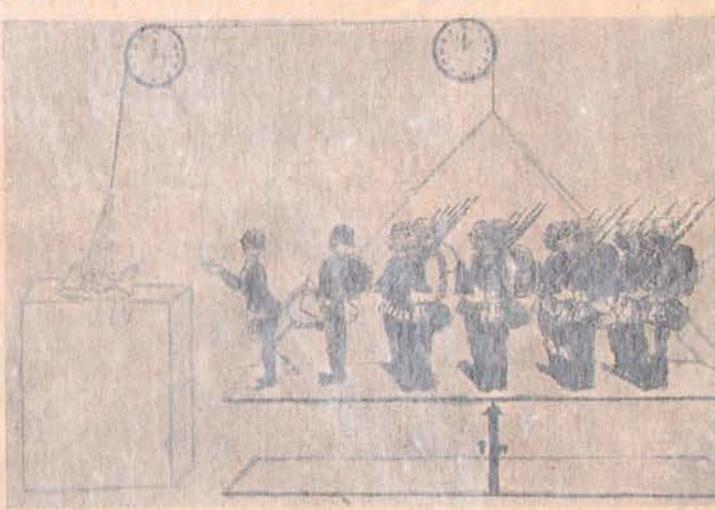
У великій кількості моделів, ріжних препаратів Дюссельдорфська виставка дав картину хемічного складу багатьох харчових продуктів.

Не тільки кількість в Іхі білків, жирів, углеводів, але й квасів, хеміческих основ і содів та особливо вітаміну має значення для людини; має значення також і кількість самої Іхи. Кожен повинен пам'ятати, що лишок Іхи також шкідливий, як і недостача І, й вибирати свою Іху відповідно цих даних. Питання про те, якого по-

ходження жири—тваринного, чи рослинного—ліпши? Це питання меншого значення ніж змішання жирів і правильне співвідношення ваги ріжноманітних продуктів, що складають Іху.

Закіячуючи, треба сказати, що можливо перебувати у здоровому тілі та працездатному при зовсім ріжноманітному виборі харчових продуктів. Ми бачимо це на прикладі студента-медика, котрий ретельно підобрал склад своєї Іхи та вагу ріжних І частин й досяг того, що без найменшої загрози для свого здоров'я сил почав вживати виключно продукти в сирому вигляді.

Він підібрал собі ріжкі меню для часів фізичної роботи й часів розумової праці. В самій важкій праці йому щастливо склоновано-ти почину працездатність, споживаючи тільки хліб, масло, садовину, горіхи, інжир, мед і молошні продукти. Все це, загалом узятий за його підрахунками, становило щоденно від 1562 до 2279 калорій.

Енергія дитини, що витрачається на рухи та галас на протязі однієї години—цілком досить щоб піднести на один метр військо, що важить 1900 кілограмів

Одна калорія—це енергія, потрібна для того, щоб піднести 425 кг. на висотіні одного метра. Отже всі 8 спортоменів на майданчику затратили на підвіснення ваги в 425 кг. рівно одну калорію

ПРО ВСЕ ПОТРОХУ

Велетенські електровози. У штаті Вірджінія (Північна Америка) вийшли нові велетенські електровози. Колеса в цих електровозах завбільшки 5 футів у прогоні. Який завбільшкі сам електровіз, можна уявити собі, порівнявши його з людьми, що стоять на ньому.

Через океан човном. Французький майор де-Пас злагодив особливого човна з великою косильним мотором і пропелером. Човен може на годину проплисти 90 миль. Цими днями де-Пас лагодиться човном переплести Атлантичний океан.

Жінка-чемпіон. Ім'я Елени Хількей по знаку всім американським спортсменам. Під час недавніх змагань у Вашингтоні ця жінка виграла два перші призи.

Полісмен на роліках. У Лондоні вранці був такий великий вуличний рух, що полісменам часто-густо не можна бувати впильнувати порядку. Щоб запобігти цьому, англійська муніципальна рада постановила, щоб полісмени були на роліках.

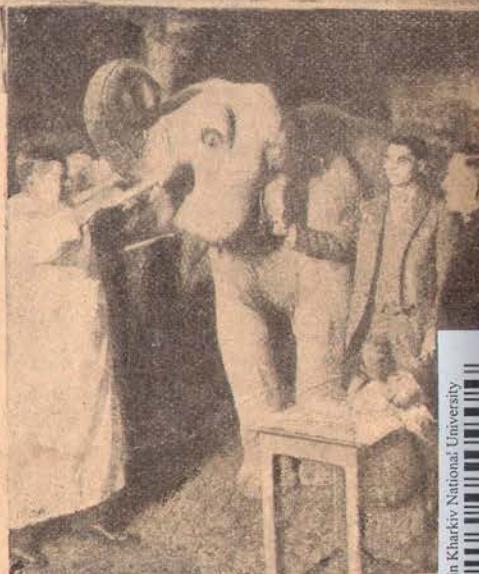

Найбільший гелікон у світі. Цей велетенський гелікон є в Нью-Йоркській опері. Легко соби уявити, з яким великим зусиллям доводиться музикантамі грati на цей величезний інструмент.

Нова форма спорту. Цієї осені з модних курортів в Англії, у Сарборо, з'явилася нова форма спорту—їзда на буксирних ліжах, цеб-то на порожній в середині металевій дошці, яку тягне за собою моторний човен.

Велетенські електровози. У штаті Вірджінія (Північна Америка) вийшли нові велетенські електровози. Колеса в цих електровозах завбільшки 5 футів у прогоні. Який завбільшки сам електровіз, можна уявити собі, порівнявши його з людьми, що стоять на ньому.

Через океан човном. Французький майор де-Пасі злагодив особливого човна з великою мотором і пропелером. Човен може на годину проплисти 90 миль. Цими днями де-Пасі лагодиться човном переплести Атлантичний океан.

Товстошкірий пацієнт. Недавно в Лондонському зоологічному саду трапився цікавий випадок. У слона заболів зуб, і його довелося вирвати. Розумна тварина терпляче, без стонін зусилля, стояла поки йй дантист виривав зуба.